

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”Alla vet att strängare straff inte leder till mindre kriminalitet”

En kvalitativ studie om kriminalvårdares perspektiv på strängare straff

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

Termin VT23

Författare: Mimma Raisola & Nida Mehyeddine

Handledare: Linda Weichselbraun

Antal ord: 19 864

Abstract

Studien syftade till att undersöka kriminalvårdares perspektiv på strängare straff och dess konsekvenser. Genom detta avsåg studien att bidra med ny kunskap och förståelse, utifrån kriminalvårdares arbetsrelaterade erfarenheter i det klientnära arbetet. Studiens insamlade empiri baserades på kvalitativa semistrukturerade intervjuer. I studien deltog fem kriminalvårdare med erfarenhet av att arbeta på anstalt, och informationsbrev förmedlades till samtliga anstalter i Sveriges samt på sociala medier. De teoretiska ramverken som användes för att analysera empirin var straffteoretiska begreppen prevention, inkapacitering, vedergällning, rehabilitering samt teorin om totala institutioner. Studiens resultat visade på att strängare straff utifrån flera av de intervjuade kriminalvårdarnas perspektiv kunde motiveras utifrån särskilda premisser, och en betoning lades på utökade möjligheter för rehabilitering. Strängare straff tycktes utifrån kriminalvårdarnas perspektiv ha medföljande effekter på intagnas hälsa, arbetsmarknadsanknytning och relationer. Vidare belystes konsekvenser för kriminalvårdare och verksamheten av strängare straff beskrevs vara aktuellt, och kunde tänkas försvåra anstaltsmiljön ytterligare genom förlängning av straff.

Nyckelord: kriminalvårdare, strängare straff, straffteori, totala institutioner

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1 Introduktion och bakgrund	6
1.2 Problemformulering	9
1.3 Syfte och frågeställning	10
1.4 Relevans för socialt arbete	10
1.5 Begreppsdefinitioner	11
1.5.1 <i>Strängare straff</i>	11
1.5.2 <i>Brott</i>	11
2. Kunskapsläge	12
2.1 Sökstrategi för tidigare forskning	12
2.2 Straffets funktion	13
2.3 Straffets konsekvenser	15
2.3.1 <i>Hälsa</i>	15
2.3.2 <i>Arbetsmarknad och utbildning</i>	16
2.3.3 <i>Familj</i>	17
2.3.4 <i>Verksamhet</i>	18
2.4 Inställning till strängare straff	19
2.5 Sammanfattning av tidigare forskning	21
3. Teoretiska ramverk	23
3.1 Straffteori	23
3.1.1 <i>Prevention</i>	23
3.1.2 <i>Inkapacitering</i>	26
3.1.3 <i>Vedergällning</i>	27
3.1.4 <i>Rehabilitering</i>	28
3.2 Totala institutioner	29
4. Metod	32
4.1 Metodval	32
4.2 Urvalsprocess	33
4.3 Genomförandet av datainsamling	34
4.4 Bearbetning av empiri	36
4.5 Analysmetod	36
4.6 Studiens tillförlitlighet	38
4.6.1 <i>Trovärdighet</i>	38
4.6.2 <i>Överförbarhet</i>	39
4.6.3 <i>Pålitlighet</i>	40
4.6.4 <i>Äkthet</i>	40
4.7 Forskningsetiska överväganden	41
4.8 Metoddiskussion	43

4.9 Arbetsfördelning	44
5. Resultat och analys.....	46
5.1 Straffets funktion	46
5.1.1 Avskräckning	46
5.1.2 Inlåsnings.....	50
5.1.3 Rehabilitering.....	54
5.2 Konsekvenser av strängare straff	57
5.2.1 Konsekvenser för intagna.....	57
5.2.2 Konsekvenser för verksamhet.....	64
6. Slutdiskussion	68
6.1 Förslag för fortsatt forskning	71
Referenslista	72
7. Bilagor.....	79
7.1 Bilaga 1	79
7.2 Bilaga 2	81

Förord

Vi vill tacka våra respondenter som tog sig tiden att bidra med sin unika kunskap som krävdes för att göra uppsatsen möjlig. Utan er hade vi inte kunnat producera denna kunskap!

Vi vill även tacka Linda Weichselbraun som vägledde och stöttade oss under processens gång. Det har varit ovärderligt för oss och tack vare ditt stöd så klarade vi av att skriva uppsatsen!

1. Inledning

1.1 Introduktion och bakgrund

Inför valet av en ny regering år 2022 var den politiska debatten intensiv och gavs mycket utrymme i nyhetsrapporteringar. Debatten riktade stort fokus på kriminalitet och dess konsekvenser för samhället. Gängkriminalitet, gängkonflikter, ungdomskriminalitet och våldsbrott fick en väsentlig del av medias uppmärksamhet. Den till synes ökade trenden av brott blev ett oroande ämne i samhället, och det såg ut som om partierna i de olika blocken blev eniga i att ta i med hårdhandskarna. Genom strängare straff skulle samhället tryggas, och de kriminella handlingarna skulle spegla brottets allvar genom bestraffning (se Wallberg & Svahn 2022; Granström 2023; Hermansson 2022).

Många av de argument som lyftes fram i debatten, och även flera av de reformer som dåvarande regering förverkligat var exempelvis avskaffandet av strafflindring för ungdomar mellan 18 till 20 år. Den slopade strafflindringen avsåg de brott som kunde medföra ett minimistraff på ett års fängelse (Kindström 2022). Som en del av brottsbekämpningen presenterades Tidöavtalet som ett samarbete mellan de blå partierna som innefattade Moderaterna, Sverigedemokraterna, Liberalerna och Kristdemokraterna (Liberalerna 2022, s.2). Syftet med avtalet var att partierna gemensamt skulle utarbeta politiska reformer som syftade till att öka tryggheten bland allmänheten genom att förebygga och bekämpa brottslighet (Liberalerna 2022, s.18). De nämnda reformerna innefattade områden som bland annat gängkriminalitet, ungdomsbrottslighet samt utökade resurser och ökade befogenheter i Kriminalvården (Liberalerna 2022, s.18-22).

De åtgärder som presenterades i Tidöavtalet för gängkriminella var exempelvis utvisning av säkerhetshot, dubbla straff för de som ingår i kriminella nätverk, kriminalisering av deltagande i kriminella nätverk samt vistelseförbud för särskilda bestämda geografiska områden. De förslag som togs upp för att bekämpa ungdomsbrottslighet var bland annat ungdomsövervakning, utökade möjligheter till kroppsvisitation av unga och möjlighet att nyttja hemliga tvångsmedel mot

unga under 15 år. Kriminalvården föreslås få huvudmannaansvar för slutna ungdomsvård som i normala fall Statens institutionsstyrelse ansvarar för (Liberalerna 2022, s.18-22).

I en artikel som publicerades år 2019 var det 14 polischefer som motsatte sig resonemanget om strängare straff som den enda lösningen på gängkriminalitet. De menade på att en lösning på gängkriminalitet skulle vara en kombination av strängare straff, ökade förebyggande resurser samt att förhindra nyrekrytering av unga. Satsningen behövde göras på skolan, skapa förutsättningar för barn och unga att ha en meningsfull fritid och arbeta tillsammans mot segregation (Andersson Åkerblom 2019). Liknande resonemang fördes i en debattartikel som skrevs av socialdemokratiska riksdagsledamot, Anna Wallentheim (2020). Utöver de ovannämnda satsningarna menade Wallentheim (2020) att individer inte skräms av hotet om längre straff eller dödsstraff och pekar på situationen i Amerika (Wallentheim 2020).

Bara någon månad efter Wallentheims (2020) artikel publicerades en debattartikel av socialdemokraten Fredrik Lundh Sammeli (2021), där lösningen på den ökande kriminaliteten presenterades genom införandet av strängare straff, slopade straffrabatter och besked lämnades om att den så kallade mängdrabatten skulle ses över (Lundh Sammeli 2021). Tonen var i linje med oppositionen, där bland annat Moderaterna (u.å.) förespråkade straffskärpningar och avskaffande av ungdomsrabatt och mängdrabatten för att motverka den ökande kriminaliteten. Redan år 2013 publicerades en artikel om Moderaternas inställning till straffrabatten, och att de inför valet 2014 ville att villkoren för straffrabatten skulle ses över eller tas bort helt (Expressen 2013). Sammantaget går det att förstå att den kriminalpolitiska debatten och kriminalpolitiken i sig dragit mot en konservativare ståndpunkt. Detta kan relateras till det Collins (2008) benämner som en konservativ kriminalpolitisk modell. Collins (2008) förklarar att en konservativ modell har ett individfokus som motiverar bestraffning av individer som begått ett brott. Besträffning kan ses som en typ av problemlösning och brottsbekämpning, eftersom individer kan anses vara skadliga för andra människor (Collins 2008, s.96-97).

Samtidigt som politikerna hörts klart och tydligt, fanns det en minoritet av andra röster som uttryckt en oro kring debatten. I en artikel av Göransson et al (2022) kritiserades politikernas retoriska hållning i införandet av strängare straff från sakkunniga på området. Skribenterna menade att strängare straff inte har en verksam effekt på de individer som har ett kriminellt beteende, och önskade insatser i ökade polisiära resurser och fler insatser i form av rehabiliterande och förebyggande åtgärder (Göransson et al 2022). Nilsson (2022) beskrev att det förelåg en oro för strängare straff bland kriminalvårdare. Oron grundade sig i att resurserna riskerade att inte räcka till för en kriminalpolitik som skulle kunna resultera i en ökning av intagna på anstalter. Det försätter både personal och intagna inför fara, eftersom kapaciteten inte funnits för politiken som bedrivits. Frågor om vilket syfte anstalter skulle ha och frågor om säkerhet verkade vara centrala delar som glömts bort i politikens ambitioner om att komma till bukt med kriminaliteten. Ett av de resonemang som fördes var slösaktighet med skattemedel, och de yrkes professionellas vädjan var att politiken skulle ändra riktning innan det blivit för sent (Nilsson 2022).

Som statlig myndighet blir det Kriminalvårdens ansvar att verkställa den beslutade påföljden utifrån dom, Kriminalvårdens grunduppdrag syftar till att öka tryggheten för allmänheten. Kriminalvården innefattar flera verksamheter, däribland häkten, anstalter och frivården (Kriminalvården u.å.b). Fängelse i den mening innefattar olika säkerhetsklasser med begräsning för rymningsbenägenhet. Inom anstalt utformas verkställighetsplaner baserat på de intagnas behov och huvudsakliga uppgifter för att åstadkomma förändring. Ekonomi, bostad, arbete, utbildning och sysselsättning blir väsentliga delar för att uppnå en förändring inför avtjänat straff. Det erbjuds även behandling när det föreligger problematik kopplat till våld inom familjen, sexualbrott och missbruksproblematik. Den gemensamma ambitionen oavsett anstalt är att de intagna ska ha en sysselsättning under verkställighetstiden (Kriminalvården u.å.a). Kriminalvårdarnas främsta uppgift är det klientnära arbetet, ordning, säkerhet och övervakning. I praktiken innebär det att kriminalvårdare visiterar, bevakar och planerar de intagnas frigivning för att motivera ett liv fritt från kriminalitet (Kriminalvården u.å.a).

1.2 Problemformulering

I ett samhälle där såväl den kriminalpolitiska debatten som den faktiska kriminalpolitiken som manifesteras bland annat i Tidöavtalet (Liberalerna 2022), präglas i hög grad av ett konservativt perspektiv, påverkas synen på hur brottsligheten skall hanteras. Att införa strängare straff innebär att Kriminalvårdens förutsättningar förändras utefter det kriminalpolitiska läget, eftersom Kriminalvården är en statlig myndighet som lyder under justitiedepartementet politiska styre (Kriminalvården u.å.b). Detta innebär att regelverk för olika straffskärpningar ligger i politikernas makt att besluta och fastställa, vilket i nästa led innebär att kriminalvården som statlig myndighet har som krav att implementera förändringar som går i linje med politiska ställningstaganden. I den kriminalpolitiska debatten uppmärksammades framför allt politikernas resonemang kring strängare straff. Därefter hörsammades hur kriminologer och polischefer ställt sig i frågan, stundtals återfås en liten glimt av vad anstaltschefer har att säga om straffskärpningar. Men mycket sällan vad kriminalvårdare i det dagliga arbetet anser.

Det gick även att identifiera ett tomrum i forskning om hur kriminalvårdare resonerar kring strängare straff, utifrån den litteratursökning som gjordes baserat på studiens valda ämne. Den forskning som påträffats vid sökningen avsåg främst kriminalvårdares perspektiv på särskilda brottstyper som exempelvis sexualbrott. Även studier på allmänhetens inställningar till strängare straff var ett område som gick att finna. I nordisk kontext återfanns en dansk studie skriven av Damsa (2021) som undersökte kriminalvårdares attityder gentemot skärpt kriminalpolitik i Danmark. Det som saknades var studier som belyste kriminalvårdares resonemang kring strängare straff i svensk kontext. Med anledning av den identifierade kunskapslucka kan det således finnas ett behov av att undersöka detta område. Detta eftersom kriminalvårdare besitter en specifik arbetsrelaterad kunskap som uppnås genom det vardagliga klientnära arbetet, vilket skulle kunna legitimera varför det är intressant att undersöka deras perspektiv på frågor som gäller strängare straff.

1.3 Syfte och frågeställning

Studien syftar till att undersöka kriminalvårdares perspektiv på strängare straff och vilka möjligheter och utmaningar som de tänker kan medfölja av straffskärpningar. Genom detta avser studien att bidra med ny kunskap grundad i erfarenheter av det klientnära arbetet på anstalt, något som tidigare forskning inte uppmärksammat i hög grad. Studiens frågeställningar specificeras nedan:

- *Hur resonerar de intervjuade kriminalvårdarna kring strängare straff?*
- *Hur kan kriminalvårdarnas resonemang förstås utifrån straffteoretiska begrepp?*
- *Hur tror kriminalvårdarna att strängare straff påverkar intagna?*
- *Hur tror kriminalvårdarna att strängare straff påverkar verksamheten?*

1.4 Relevans för socialt arbete

Socialt arbete riktar fokus mot problemområden och sociala problem som har påverkan på samhället som system. Sociala problem kan definieras genom att en väsentlig grupp individer har ett beteende som motsätter sig de rådande normerna i samhället. Ett fenomen som anses vara ett socialt problem ska vara synligt och aktuellt samt att problemet är angeläget på en samhälls nivå att hanteras för att motverka oönskade konsekvenser (Meeuwisse & Swärd 2013, s.38-42). Brott och kriminalitet betraktas som ett socialt problem och det föreligger ett etablerat åtgärdssystem gentemot brott (Meeuwisse & Swärd 2013, s.45). Viktiga aktörer i arbetet mot kriminalitet innefattar statliga myndigheter som exempelvis Brottsförebyggande rådet, Polisen och Kriminalvården. Uppsatsens relevans blir därför aktuell inom området som berör ämnet kriminalitet, eftersom den utgår ifrån förståelse av strängare straff som ett sätt att hantera ett socialt problem utifrån kriminalvårdares perspektiv. Uppsatsens utgångspunkt är att det finns en övertygelse om att kriminalvårdare besitter en arbetsbaserad kunskap, som kan användas för att arbetet med kriminalitet skall kunna utvecklas på ett gynnsamt sätt. Genom att bidra med en liten del av kriminalvårdares förståelse av problemet finns en förhoppning att perspektiven ska vara användbara för både det fortsatta teoretiska och praktiska arbetet.

1.5 Begreppsdefinitioner

1.5.1 Strängare straff

I denna uppsats kommer begreppen *strängare straff* användas i stor omfattning. Begreppens innebörd inkluderar brott som har fått eller kan få hårdare och längre straff.

1.5.2 Brotts

Brott innebär att individen måste utföra en handling som enligt lag definieras som brottsligt, vilket uttrycks i 1 kap. 1§ Brottsbalken (Sarnecki 2014, s.22). En handling är först straffbar med konsekvenser när handlingen finns definierad per lag och har definierade påföljder (Sarnecki 2014, s.22).

2. Kunskapsläge

Kapitlet inleds med en redogörelse för hur sökning av tidigare forskning gått till. Därefter följs avsnittet av tidigare forskning om straffets funktion med utgångspunkt i avskräckning, inkapacitering och brottsförebyggande arbete. Efter det följer forskning om straffets konsekvenser med inriktning på hälsa, arbetsmarknad och utbildning, familj samt verksamhet. Sedan följer ett avsnitt som behandlar forskning om inställning till strängare straff. Kapitlet avslutas med en kort sammanfattning av kunskapsläget.

2.1 Sökstrategi för tidigare forskning

Studien syftar till att undersöka kriminalvårdares perspektiv på strängare straff och vilka konsekvenser som kan tänkas uppstå till följd av straffskärpningar. Studien avser därmed att bidra med ny kunskap utifrån kriminalvårdares erfarenheter av det klientnära arbetet på anstalt. Vid sökning efter tidigare forskning med hänsyn till studiens syfte har inte nationell forskning kunnat hittas som berör kriminalvårdares resonemang kring strängare straff. En nordisk studie som berörde till viss del studiens ämne kunde hittas. Med anledning av detta valdes det att bredda fokuset i sökandet efter tidigare forskning av relevans för problemområdet. Detta resulterade i att forskningen som söktes berörde dels straffets funktion och konsekvenser, dels forskning kring inställning till strängare straff. Denna typ av forskning kan bidra med kunskap som relaterar till studiens frågeställningar.

Forskningen som presenteras har lokaliserats genom olika varianter av sökning. Sökord och synonymer användes i olika kombinationer på databaser som exempelvis Scopus, Proquest Social Science och Google Scholar. Kombinationer som användes i databasen Scopus och Proquest Social Science var bland annat professional* OR worker* OR "prison officer*" OR "correctional officer*" AND understanding* OR view* OR attitude* OR perception* AND "longer sentence*" OR punishment* OR penalty* OR imprisonment. Google Scholar användes även för att hitta tidigare forskning, sökord som användes vid sökningen var bland annat "imprisonment impact on helath" och "inställning till strängare straff".

Genom studier som bedömdes intressanta, gjordes även kedjesökning bakåt. Rekommendationer på relevant litteratur i det sociala nätverket har även använts vid sökning efter tidigare forskning. De artiklar som använts i teman som följer har kontrollerats genom sökmotorn Supersök som tillhandahålls av Göteborgs universitets bibliotek, för att kontrollera att de var peer-reviewed, i de fall som forskningen inte hittats på Scopus. Det beror på att Scopus har en förinställd funktion som enbart erbjuder forskning som är peer-reviewed. Samtliga forskningsstudier är peer-reviewed med undantag för en vetenskaplig rapport som har seminariebehandlats och publicerats av Kriminologiska institutionen på Stockholms universitet.

2.2 Straffets funktion

En funktion av straffet skulle kunna vara att det ska verka avskräckande, det har gjorts en del forskning som berör strängare straff i relation till avskräckning. I en studie skriven av Helland och Tabarrok (2007) undersöktes effekten av "three-strike-lagen" som infördes i Kalifornien 1994. Studien baserades på statistiska dokument med slumpmässigt urval av 38,624 frisläppta individer, varav 7183 individer frigavs i Kalifornien som ingick i three-strike-lagen. Lagen syftade till att döma ut livstids fängelse för de som blivit dömda två gånger tidigare om brotten var av allvarlig eller grov karaktär. De brottstyper som inkluderades i lagen var bland annat mord, försök till mord, våldtäkt, rån och kidnappning med flera. Efter införandet av "three-strike-lagen" sjönk brottsfrekvensen med en uppskattning mellan 17 till 20 procent bland de som ingick i kategorin som haft två tidigare domar, och resultaten av lagen tolkades ha en avskräckande effekt på en individnivå (Helland & Tabarrok 2007). En studie av Marvell och Moody (2001) som undersökt effekterna av "three-strike-lagens" implementering, jämfördes mordstatistiken i de 24 delstater som implementerat lagen före och efter. Resultatet visade på en ökning av mordfrekvensen som kopplas till bland annat mord på vittnen i samtliga delstaterna där lagen införts och ökningen inträffade i samband med lagens implementering. I kortsiktiga termer innebär det en ökning på cirka 10 till 12 procent och mellan 23 till 29 procent i långsiktiga termer. Forskarna resonerar kring en möjlig förklaring för denna ökning kan bero

på rädslan att få ett minimistraff av 25 år vid den tredje domen, och att de kriminella inte var beredda att riskera att bli dömda en tredje gång och därför begick mord på vittnen. Studien menar även på att det funnits lite bevis för om lagen verkligen varit avskräckande, och om det har en minskning på brottsligt handlande hos de kriminella (Marvell & Moody 2001).

Ytterligare en studie av Drago, Galbiati och Vertova (2009) presenterar liknande avskräckande resultat av en lagreform från 2006 i Italien. Lagreformen innebar att cirka 22 000 intagna individer som hade tre år eller mindre att avtjäna straff, frigavs med ett förbehåll om ett tillägg på straffet med två år. Tillägget skulle tillkomma automatiskt om individen begått ett brott och blivit dömd inom fem år från frigivningen. De individer som ingick i lagreformen gavs med andra ord ett längre fängelsestraff om de begick brott igen till skillnad från de som inte ingick i lagreformen. Mätningar visade på att brottsbenägenheten minskade bland de individer som inkluderades i reformen med 1,24 procent, och resultatet tolkades ha en viss avskräckande effekt för denna grupp av individer (Drago, Galbiati & Vertova 2009). Abrams (2012) undersökte straffskärpnings påverkan på brott specifikt riktat till brott som involverade vapen. Under 40 års tid implementerades straffskärpningsarna i olika delstater i Amerika. Studiens resultat visade på att väpnat rån minskade inom två års tid efter implementeringen med cirka fem procent. Dock gällde minskningen enbart väpnat rån och inte några andra brott som involverade vapen (Abrams 2012).

En annan aspekt av straffets funktion som lyfts i tidigare forskning är det som kallas för inkapacitering. Inkapacitering innebär att en individ frihetsberövas i form av fängelsestraff eller övervakning (Sarnecki & Carlsson 2021, s.37). Begreppet och dess straffteoretiska betydelse beskrivs mer i detalj i avsnitt 3.2. I en studie av Long (2018) undersöktes inkapacitering i relation till införandet av ”truth-in-sentencing-lagarna” i flera delstater i Amerika under 1990-talet. Lagen innebar att individer som hade begått allvarliga brott skulle avtjäna 85 procent eller mer av sitt straff, innan de gavs möjlighet att avtjäna resterande av straffet genom övervakning. Efter införandet av lagen visades en minskning av brottslighet mellan åren 1990 och 2010, med hjälp av den långa inkapacitering, som innebar att individer som begått allvarliga brott hölls inlåsta en längre period.

De delstater som hade verkställt denna lag visade en minskning av egendomsbrotten med cirka sju procent, och våldsbrotten fick en minskning på tio till tolv procent (Long 2018). Buonanno och Raphael (2013) har i sin forskning uppskattat hur många brott som kunde förhindrats genom inkapacitering efter de tidigare nämnda reformerna i Italien från 2006 (se Drago, Galbiati & Vertova 2009). Resultatet i studien visade på att frigivna begick mellan 13 till 28 brott per år, brott som med enkelhet kunde förhindrats om individerna varit under längre frihetsberövade och inte frigivna (Buonanno & Raphael 2013).

Det fanns även forskning som motsatte straffskärpningar och förespråkade det förebyggande arbetet. Nagin (2013) gjorde en litteraturöversikt där författaren sökte svaret på om straffet har effekter som förebyggande och minskande av brott. Översikten kom fram till att straffets längd redan hade en avskräckande effekt, och att det snarare är de ekonomiska och sociala konsekvenserna av längden av straff som begränsar möjligheten att förespråka ytterligare strängare straff. I en litteraturöversikt av Chaflin och McCrary (2017) undersöktes effekterna av avskräckning. En viktig poängtering som Chaflin och McCrary (2017) upplyser om i sin litteraturöversikt är att en del studier framställer avskräckning som en effektiv metod för att minska brottslighet, medan andra studier finner det motsatta. Det är snarare rädslan för att bli påkommen som är avskräckande, och inte längden på straff som har en avskräckande effekt. I praktiken innebär det brottsförebyggande i termer av en ökad polisiär närvaro samt mer resurser som ger en ökning i uppkarande av brott (Chaflin & McCrary 2017).

2.3 Straffets konsekvenser

2.3.1 Hälsa

Schnittker och John (2007) genomförde en longitudinell studie i Amerika kring fängelseintagnas hälsa. Resultatet presenterade att intagna hade fått hälsoproblem i form av nedsatt psykisk hälsa, en ökning i infektionssjukdomar samt sjukdomar som relaterades till stress. Liknande resultat återfinns i andra vetenskapliga studier såsom Kirk och Wakefield (2018). En annan studie baserad i Storbritannien skriven av Douglas, Plugge och Fitzpatrick (2009) gjordes en kvalitativ studie med intagna kvinnor som beskriver hur fängelsestraffet påverkat deras hälsa.

Resultatet visade att fängelsestraff haft en negativ effekt på deras hälsa. Huvudteman som togs upp i studien var bland annat separationen från familjen och tvång av att bo tillsammans med andra kvinnor som lidit av missbruksproblematik och allvarlig psykisk ohälsa. Andra faktorer som kvinnorna menar har påverkat deras hälsa negativt var bland annat försämrad matlust och ökad benägenhet att röka cigaretter (Douglas, Plugge & Fitzpatrick 2009).

I en amerikansk kvalitativ studie av Alves, Maia och Teixeira (2016) som baserades på fokusgrupper av 15 intagna kvinnors perspektiv på sin hälsa i relation till fängelset. Resultatet presenterade inga märkbara förändringar eller fördelar med att vara intagen under förutsättning att de intagna hade psykisk ohälsa. De individer som däremot hade missbruksproblematik, som levt under våldsutsatthet eller som hade kroniska sjukdomar beskrev en positiv effekt på sin hälsa efter de blivit intagna på anstalt (Alves, Maia & Teixeira 2016). I svensk kontext visar en studie av Hjalmarsson och Lindquist (2022) liknande resultat, där längre fängelsestraff hade en positiv effekt på intagnas hälsa genom längre fängelsestraff som reducerade dödsantalet. Som förklaring fann forskarna att en ökning av vistelse på anstalt resulterade i en högre grad av nyttjande av vård- och behandlingsprogram (Hjalmarsson & Lindquist 2022).

2.3.2 Arbetsmarknad och utbildning

En amerikansk studie av Apel och Sweeten (2010) kom fram till att anställningsbarheten påverkades hos individer som hade avtjänat ett fängelsestraff. En annan norsk studie av Bhuller et al (2019) använde norska domar för att analysera anställningsbarheten. Resultatet visade på att de individer som hade tidigare anknytning till arbetsmarknaden påverkades negativt av att avtjäna ett straff som resulterade i svårigheter att återfå sin anställning. Samtidigt visade resultatet att de individer som inte hade haft anknytning till arbetsmarknaden fick bättre förutsättningar på arbetsmarknaden efter avtjänat straff (Bhuller et al 2019). I en svensk studie av Bäckman, Estrada och Nilsson (2018) undersöktes effekterna av påföljd i form av fängelsestraff kontra frivårdspåföljd med hjälp av ett register över domar. Studiens slutsats visade en negativ anknytning till arbetsmarknaden för de individer som blivit dömda till

fängelsestraff, jämfört med personer som i stället fått frivårdspåföljd (Bäckman, Estrada & Nilsson 2018).

Ramakers et al (2015) undersökte tidigare arbetsmarknadsmönster i Nederländerna hos individer före att de blev dömda till fängelse. Studiens urval gjordes på 2000 intagna och även ett urval på nederländsk arbetsmarknad. Forskarna beskrev att låg utbildningsnivå legat till grund för långa perioder av arbetslöshet, och att det inte var ovanligt med anställningar som inte var legalt registrerade (Ramakers et al 2015). Liknande har en dansk studie bekräftat vikten av utbildning och hur fängelsestraff påverkade ungdomars möjligheter till fortsatta studier. Den valda metoden i studien baserades på ett experiment som undersökte effekterna av den danska reformen som infördes år 2006, och omfattade individer under 25 år som fick elektronisk övervakning med en strafflängd på maximum tre månader. Studien kom fram till att bland de ungdomar som hade elektronisk övervakning, var det 18 procent mer som fullföljde sin gymnasieutbildning, jämfört med de ungdomar som avtjänade sitt straff på fängelse (Larsen 2017). Ramakers et al (2015) understrykte ytterligare att fängelsedömda utgjort en marginaliserad grupp på arbetsmarknaden även innan de blivit intagna. Liknande studie av Graffam, Shinkfield och Hardcastle (2008) genomförde en enkätstudie för att studera attityder gentemot personer som avtjänat ett fängelsestraff. Det visade att arbetsgivaren och allmänheten hade negativa attityder mot individer med tidigare fängelsedomar (Graffam, Shinkfield & Hardcastle 2008).

2.3.3 Familj

Studier har gjorts kring hur familjemedlemmar påverkats av att en anhörig avtjänar ett straff på anstalt. I en longitudinell studie av Murray och Farrington (2005) undersöktes hur pojkar påverkats av att de hade en förälder som avtjänade straff på anstalt, jämfört med andra pojkar som ingick i kontrollgrupper. Studiens urval innefattade 411 pojkar och deras föräldrar från London som ingick i fyra kontrollgrupper som syftade till att undersöka pojkarnas tio första år i livet. Kontrollgrupperna utgjordes av pojkar som inte upplevt separation, pojkar som upplevt separation på grund av sjukdom eller dödsfall, pojkar som separerats från

förälder av annan anledning samt pojkar som hade förälder som avtjänade straff innan de föddes. Resultatet visade på att förälderns avtjänande av straff på fängelse var en bidragande faktor till antisocialt och brottsligt beteende i jämförelse med kontrollgrupperna. Studiens slutsats var att pojkar vars föräldrar var intagna utgjorde en utsatt grupp som riskerade att medföra en negativ avvikande utveckling (Murray & Farrington 2005). Forskarna har i en senare studie undersökt vidare kring de negativa effekterna för barn vars föräldrar är frihetsberövade (Murray & Farrington 2008). Att ha en frihetsberövad förälder kan enligt studien förstås som en riskfaktor för barnen, vad gäller en utveckling för ett antisocialt beteende och risk för att begå brott. Det antogs föreligga risker för att utveckla psykisk ohälsa, missbruksproblematik, svårigheter i skolan och arbetslöshet (Murray & Farrington 2008).

Andra studier har även fokuserat på negativa konsekvenser såsom ekonomiska faktorer samt fysisk- och psykisk ohälsa hos anhöriga, vilka upprätthålls i samband med att en anhörig avtjänar ett straff (Besemer, Weijer & Dennison 2018; Turney, Schnittker & Wildeman 2012). Beresford, Loucks och Raikes (2020) genomförde en studie i Storbritannien som beskrev negativa effekter som det fått för barns hälsa med föräldrar som var dömda till fängelsestraff. Stigma, social isolering, trauma, lågt självförtroende, depression, skam och rädsla var centrala förödande faktorer som kunde innebära störningar för hälsan. Att barnens föräldrar var fängslade kunde även innebära en negativ påverkan på barns känslomässiga välbefinnande, både långsiktigt och kortsiktigt (Beresford, Loucks & Raikes 2020).

2.3.4 Verksamhet

I ett flertal internationella studier undersöktes konsekvenser av ökat antal av intagna på anstalter. I en amerikansk studie av Steiner och Wooldredge (2009) benämndes dubbelbeläggning som en alternativ metod för att hantera en markant ökning av klienter som inte initialt organiserats för. Nurse, Woodcock och Ormsby (2003) genomförde en kvalitativ fokusgruppstudie i Storbritannien. Fokusgrupperna inkluderade 500 manliga intagna och 90 kvinnliga intagna som deltog i studien som genomfördes på anstalter. De undersökte hur anstaltsmiljön

påverkade de individer som befann sig på anstalterna. Resultatet visade att ett högt tryck av intagna kunde resultera i försämrade arbetsmiljö för kriminalvårdare i form av högre arbetsbelastning, stort antal intagna samt en oro för hot, våld och konflikter gentemot personal. Den uttalade arbetsbelastningen kunde även leda till att intagnas behov riskerade att inte bli tillgodosedda på ett likställt sätt, detta skulle kunna skapa frustration bland intagna gentemot kriminalvårdspersonal (Nurse, Woodcock & Ormsby 2003).

I en brittisk studie av Holmes och MacInnes (2003) genomfördes en kombinerad kvalitativ studie som innefattade intervjuer och fokusgrupper. De undersökte faktorer som kunde resultera till stress bland personal som arbetade på anstalt. Resultatet visade på hög arbetsbelastning bland personal som tog sig i uttryck i bland annat en ständig omplacering och omfördelning av kriminalvårdspersonal, eftersom de flyttades runt inom olika anstaltsavdelningar. Detta skulle i sin tur kunna leda till ökad arbetsrelaterad stress och högre sjukfrånvaro (Holmes & MacInnes 2003). En annan studie visade på att ytterligare konsekvenser varit bristande säkerhet och trygghet bland kriminalvårdare, en säkerhet och trygghet på anstalter ansågs vara viktigt att upprätthålla. Säkerhet och trygghet möjliggör en god miljö som senare ger förutsättningar till förändring och förbättring i arbetet med rehabilitering för intagna. Med en bristande känsla av säkerhet och trygghet hos kriminalvårdare skulle resultatet kunna bli försvårande och olämpliga interaktioner på anstalten, både mellan intagna och personal. Det skulle kunna ha påverkat det generella säkerhetsarbetet (Gordon & Baker 2017).

2.4 Inställning till strängare straff

I en dansk kvalitativ studie av Damsa (2021) undersöktes kriminalvårdspersonals attityder gentemot en förändrad kriminalpolitik som på senare tid infört hårdare straff. Kriminalvårdarna upplevde att kriminalpolitiken som bedrivits på senare tid hade fått skadliga konsekvenser för arbetet på anstalt, eftersom kriminalpolitiken ansågs strida mot det humana arbetssättet som beskrivs vara vägledande i arbetet på anstalterna. Konsekvensen för de intagna upplevdes vara ett allt hårdare klimat att förhålla sig till. Resultatet visade på att de kriminalvårdarna som övervägde att

lämna sin tjänst, var de kriminalvårdare som generellt sett var missnöjda med de sämre upplevda arbetsvillkoren som blivit en produkt av den nya och hårda kriminalpolitiken. De återstående kriminalvårdarna och individer utanför fältet som hade en positiv inställning till kriminalpolitiken, tros vara de som kommer att arbeta inom anstalterna (Damsa 2021).

Vidare hittades en rapport av Jerre och Tham (2010) som deltog i ett större projekt som omfattade de nordiska ländernas inställning till strängare straff. I projektet deltog forskare från både Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige (Jerre & Tham 2010, s.5). Undersökningen baserades på tre olika bedömningar i Sverige och resultatet publicerades i en rapport. Den första delstudien syftade till att undersöka generella uppfattningar kring strängare straff, undersökningen genomfördes genom telefonintervjuer med tillhörande frågeformulär. Respondenterna var mellan 18 till 74 år och 1013 personer deltog (Jerre & Tham 2010, s.12). Resultatet av undersökningen landade i att yngre samt individer utan högskoleutbildning hade en högre benägenhet att vilja straffa, än individer som hade högskoleutbildning och var äldre. Missnöjet kring straffnivåerna berörde särskilt våldsbrott. I undersökningen framkom även att det inte nödvändigtvis var längden på straff som missnöjet riktade sig mot, utan snarare straffets utformning som ansågs vara problemet och att straffet inte var tillräckligt kännbart (Jerre & Tham 2010, s.25-27).

I en vinjettstudie av Socia, Rydberg & Dum (2021) undersöktes allmänhetens inställning till utdömandet av straff för sexualbrott. Materialet som samlades in baserades på en enkät på nätet som besvarades av 1000 vuxna boende i Amerika. Studiens syfte var att se om bedömningen av straff skiljde sig när vinjetten utmanar det stereotypiska våldtäktsfallet, utgångspunkten var utifrån hur stereotypa föreställningar om "den riktiga våldtäkten" såg ut. Med stereotyp föreställning menade studien att förövare är en man och offret är en okänd kvinna. Fokuset låg på hur det påverkar allmänhetens vilja att straffa förövare samt i vilken grad respondenterna ansåg att förövaren skulle få vård och stöd efter avtjänat straff. Studiens resultat indikerar att egenskaperna hos förövare och offer spelade roll för hur respondenterna ansåg att straff skulle dömas ut och

inställningen till vård och stöd efter avtjänat straff (Socia, Rydberg & Dum 2021)

Vinjetten som beskrev fallet för respondenterna började på samma sätt. Förövaren presenterades som Alex Baker 35 år utan tidigare domar. Sedan varierade vinjetterna i dess variabler. Förövarens könstillhörighet varierade mellan man och kvinna, om förövaren var en man ansåg respondenterna att gärningspersonen skulle få ett högre straff än om det vore en kvinna. Vidare beskrevs offret med olika variabler i form av ålder, som antingen åtta år eller 25 år. Offrets könstillhörighet varierade mellan antingen man eller kvinna och slutligen varierade relationen som främling eller bekant mellan offer och förövare. I de fall offret presenterades som ett barn fanns en gemensam uppfattning om att förövaren skulle få ett högre straff än om offret var en vuxen. Det fanns även en skillnad i hur respondenterna såg på offrets könstillhörighet, om offret var en man så skulle förövaren dömas hårdare än om offret var kvinna. Resultatet i huruvida relationen spelade roll motsatte sig tidigare forskning på området, eftersom studien inte kunde identifiera några märkbara skillnader i hur respondenterna såg på relationens betydelse. Studiens slutliga bedömning landade i att allmänhetens tendenser att vilja döma ut strängare straff berodde på hur förövaren uppfattades av allmänheten, och hur förövarens egenskaper överensstämde med uppfattningen av förövare som återfinns i media. Män som förövare ansågs generellt sett vara farligare än kvinnliga förövare, och förtjänade därför ett högre straff. Medan vuxna som våldfört sig på barn ansågs vara i större behov av vård och stöd, än de vuxna förövare som gett sig på andra vuxna som offer (Socia, Rydberg & Dum, 2021).

2.5 Sammanfattning av tidigare forskning

I ovanstående avsnitt presenterades tidigare forskning inom olika områden som anses vara relevanta för uppsatsen. Det fanns relativt mycket forskning om straffets funktion, och huruvida avskräckning och inkapacitering haft effekt för att minska på brottslighet. Vidare konstaterades det att konsekvenser för både intagna och verksamhet var ett förhållandevis beforskat område. Det förekom varierande effekter på intagnas hälsa i förhållande till fängelsestraff, likväl framkom varierande resultat för arbetsmarknadsanknytningen. Samtlig forskning som

presenterades i uppsatsen visade på negativa effekter för familjer med en familjemedlem som avtjänade ett fängelsestraff. Konsekvenserna för verksamhet till följd av strängare straff visade på resultat som påverkade kriminalvårdarnas arbetsmiljö negativt. Desto mindre forskning fanns att hitta vad gäller inställningar till strängare straff. Det hittades en studie som behandlade kriminalvårdares attityder gentemot en hårdare kriminalpolitik i Danmark.

3. Teoretiska ramverk

Syftet med studien är att undersöka kriminalvårdares perspektiv på strängare straff och vilka möjligheter och utmaningar som de tänker kan medfölja av strängare straff. Med hänsyn till studiens syfte och frågeställningar har straffteori med tillhörande begrepp valts ut som teoretisk utgångspunkt. Detta valdes eftersom straffteori fokuserar på frågan gällande varför samhället straffar, samt att straffteorin erbjuder möjlighet att analysera respondenternas resonemang kring straffets syfte och funktion. De straffteoretiska begreppen som tillämpats i studien var prevention, inkapacitering, vedergällning och rehabilitering. Straffteorierna brister däremot i sin förmåga att tolka konsekvenser som kan uppstå till följd av ett fängelsestraff för både den intagne och kriminalvårdspersonal. Straffteorierna brister även i att förklara hur fängelset som en institution kan fungera, därför har Goffmans teori om totala institutioner (Goffman 2014) valts för att komplettera straffteoriernas brister.

3.1 Straffteori

Straffets funktion och utformning baseras på ideologiska grunder, eftersom funktionen av straffet speglar olika idéer om varför människor ska straffas. Straffet i sig kan således ses som ett uttryck för den kollektiva moralen och en manifestation av den statliga makten. Straffet tillämpas som en reaktion utifrån samhälleliga normer för de som anses vara otillåtna handlingar. Straffet som reaktion kan även ses som ett verktyg för att skydda samhällets medborgare (Sarnecki & Carlsson 2021, s.19-21; Andersson & Nilsson 2017, s.8). Andersson och Nilsson (2017, s.8) beskriver att straffteorier kan motiveras utifrån olika funktioner som delas in i olika straffteoretiska begrepp.

3.1.1 Prevention

En gren inom straffteorin fokuserar på att en av de centrala funktionerna med straff är det som benämns som *prevention*, och har som uppgift att förebygga brott. Prevention utgår från bland annat *rational choice teorin* som menar på att förbrytare utför kriminella handlingar med en medvetenhet om positiva och

negativa konsekvenser av att utföra eller avstå att begå brott (Pease 2019, s.435). Enligt rational choice teorin anses det att människan ger eget intresse företräde i de val som görs, eftersom det finns en naturlig strävan att tillgodose det egna behovet i första hand (Engdahl & Lindgren 2017, s.174). Genom att öka begränsningar och svårigheter med att begå olika möjliga brott går det enligt denna teoretiska utgångspunkt att åstadkomma en väsentlig brottsreduktion (Sarnecki 2014, s.46).

Prevention delas in i två olika grenar med olika fokus, där *allmänprevention* riktar fokus till samhället som den förebyggande arenan. Vidare talas det om *individualprevention* som har ett individinriktat fokus i det förebyggande arbetet för att förhindra brott (Sarnecki & Carlsson 2021, s.23). Prevention i syfte för *avskräckning* innefattar tre centrala premisser som inkluderas för att ha en verklig effekt genom straffets funktion. Det utgår för det första från att förövaren är införstådd med att risken för att bli påkommen existerar och att individen kommer att ställas inför ett straff. Den andra premissen är att straffet kommer att vara hårdare än själva vinsten av en handling om individen blir påkommen och ställs inför rätta. Och den tredje premissen är att individen är kapabel att förstå straffet som en konsekvens till följd av det brottsliga handlandet (McLaughlin 2019, s.159-160). Nedan presenteras de centrala karaktärsdragen i respektive preventionskategori.

Det straffrättsliga begreppet allmänprevention handlar om att förebygga brott i samhället, och det är inte straffet i sig som är det brottspreventiva verktyget. Här är inte individen central, utan funktionen riktar sig främst till samhället i stort genom att individer hotas om att få konsekvenser i form av straff (Sarnecki & Carlsson 2021, s.23-25). Allmänpreventionen förutsätter dock en medvetenhet om brottsligt handlande som kan medföra straff som konsekvens, och att det finns en stor risk för att individen ska bli upptäckt om den brottsliga handlingen genomförs (Sarnecki & Carlsson 2021, s.27-28). Allmänpreventionens effekter delas vidare in i ett andra steg i *direkt* och *indirekt* verkan (Sarnecki & Carlsson 2021, s.23-25).

Den *direkta allmänpreventionen* är en metod som funnits med i samhället länge, och hotet om straff är central. I sin direkta form antas hotet om att straff har en sådan avskräckande effekt att individer avstår från att begå brottsliga handlingar. Den direkta metoden förutsätter dock att den brottsliga handlingen är en medveten handling som har beräknats vara gynnsam i kontrast till vad konsekvensen kan bli av det brottsliga handlandet (Sarnecki & Carlsson 2021, s.23-25). *Indirekt allmänprevention* har i stället ett nära samband mellan samhällets normer och lagens utformning. Lagar utformas, ändras eller tas bort beroende på vilka normer som råder i samhället. Allmänhetens attityder kring ett beteende påverkar med andra ord det som per definition kan bli olagligt och brottsligt. Samtidigt kan lagen ha en så kallad normbildande effekt, vilket innebär att en lag ändrar attityder kring beteenden hos samhällets medlemmar. Det är inget ovanligt fenomen som blir till följd av lagar eftersom reaktionen mot olika beteenden blir starkare allt efter tiden går, och den normbildande effekten kan ibland vara den enda anledningen till att en lag införs (Sarnecki & Carlsson 2021, s.23-25).

Till skillnad från allmänpreventionen fokuserar *individualprevention* på att förebygga brott hos den enskilda individen, framför allt handlar det om att förebygga brott bland de individer som redan utfört brottsliga handlingar. Den *individuella avskräckningen* har verkande effekt för de individer som har begått och avtjänat straff. Efter avtjänat straff väcks en medvetenhet om vad konsekvensen blir om det brottsliga beteendet fortsätter, och till följd av konsekvensen avstår individen från att begå brott för att denne blivit avskräckt till följd av sin tidigare vistelsetid på anstalt (Sarnecki & Carlsson 2021, s.31-32). Avskräckningen har som bäst förutsättningar att verka om påföljden kommer tätt in på den brottsliga handlingen så att det skapas en betingning, förövaren motiveras av att avstå brottsligt handlande (Sarnecki & Carlsson 2021, s.36).

Kritiken som riktats mot idén om prevention, särskilt med hänsyn till avskräckning som en funktion av straffet, är framför allt att inte alla brott begås under fullt medvetande. Kritikerna menar på att hänsyn måste tas till omständigheter och individens förmåga att bedöma kostnaden för nyttan som handlingen ger. Exempelvis kan vissa brott begås under starka känslotillstånd eller under påverkan av berusningsmedel eller andra faktorer som påverkat

individens fulla medvetande. Samtidigt tar inte teorin hänsyn till de tillskrivna egenskaperna det medför och dess effekter (McLaughlin 2019, s.159-160).

3.1.2 Inkapacitering

Inom straffteorin används även begreppet *Inkapacitering*. Inkapacitering går att förstå som en typ av individualprevention, eftersom den syftar till att förebygga brott genom åtgärder riktade mot den enskilda individen (Andersson & Nilsson 2017, s.9). Inkapacitering innebär att en individ begränsas i sin frihet genom exempelvis frihetsberövande eller övervakning, och metoden har länge varit ett verktyg för att oskadliggöra individer. Syftet med inkapacitering är att försöka göra det omöjligt, eller åtminstone försvåra individens möjligheter till att begå brottsliga handlingar (Sarnecki & Carlsson 2021, s.37-38). Inkapacitering handlar i grova drag om att skydda det utsatta brottsoffret och även potentiella brottsoffer, och syftar inte till att förändra individen i sitt brottsliga beteende och har heller inte för avsikt att förstå anledningen till det brottsliga beteendet. Formen av inkapacitering kan göras genom att individens möjligheter till att röra sig fritt begränsas genom någon form av gränsdragning i den fysiska miljön, exempelvis genom att hålla individen inlåst på en anstalt med begränsade möjligheter att röra sig. Begränsningar kan även göras genom individens fysiska möjligheter att begå brott genom att avliva individen eller att kapa av en hand för de individer som begått stöld. Genom dessa åtgärder försvåras eller fräntas individens möjligheter att begå brott (Carrabine 2019, s.270-271).

Vidare görs det skillnad på det som kallas för *kollektiv inkapacitering* och *sektiv inkapacitering*. Den kollektiva inkapaciteringen gör ett grundantagande om att individer begår brott med jämna mellanrum, och som en konsekvens följer ett frihetsberövande som resulterar i brottsminskande effekter (Sarnecki & Carlsson 2021, s. 38). Med den selektiva inkapaciteringen menas det att de inkapaciterande effekterna åstadkoms genom att särskilda villkor gäller för särskilda individer eller grupper som ett komplement till kollektiv inkapacitering (Sarnecki & Carlsson 2021, s.42). Selektiv inkapacitering motiveras utifrån bedömningar som baseras på skattningsskalor för återfallsrisk. I praktiken innebär det att teorin förutsätter att det är möjligt att identifiera graden av risk för att en individ skall

begå framtida brott (Sarnecki & Carlsson 2021, s.45- 48). Om en individs återfallsrisk bedöms vara högre än hos genomsnittet görs en selektiv *inkapacitering* genom att döma ut ett strängare straff, än för de med en bedömning där återfallsrisken är genomsnittlig eller lägre (Sarnecki & Carlsson 2021, s.38). Bedömningarna motiveras med att antalet brott inte representerar antalet förbrytare, utan menar på att en individ kan vara ansvarig för flera brott och därav anses inkapacitering som ett bra sätt att få ner den brottsliga statistiken (Carrabine 2019, s.270-271).

Inkapacitering har tidvis motiverats främst genom ett utilitaristiskt perspektiv med moraliska principer som grund. Negativa konsekvenser som överbefolkade anstalter på grund av inkapacitering motiveras både genom kostnadseffektivitet och sociala fördelar för samhället. Kritik som riktas mot inkapacitering är att det inte går att motivera de höga kostnaderna för inkapacitering, trots att en skillnad i brottsstatistiken har kunnat identifierats (Carrabine 2019, s.270-271). Den selektiva inkapaciteringen kritiseras särskilt med hänvisning till att individer döms till straff utifrån vilket brott som skulle kunna ske i framtiden, och döms inte utefter det brott som individen står åtalad för (Sarnecki & Carlsson 2021, s.45). Det blir en etisk fråga huruvida bedömningarna av återfallsrisken kan användas som mätinstrument när den enskilda individen får sona brott som inte begåtts till fördel för samhällsnyttan (Sarnecki & Carlsson 2021, s.48-49).

3.1.3 *Vedergällning*

Det finns teoretiska utgångspunkter inom straffteorin som inte innefattar någon särskild funktion med straffet, förutom just *vedergällning*. Vedergällningens syfte är enbart att orsaka lidande hos förövaren, och att lidandet hos brottslingen motsvarar lidandet hos den som tidigare blivit utsatt för brott. Den centrala poängen med vedergällning är att rättvisan skipas och brottslingen får lida på samma sätt som den utsatta fått göra (Sarnecki & Carlsson 2021, s.93). Utifrån tanken om vedergällning handlar inte straffet enbart om att betala tillbaka en skuld till den som handlingen orsakat lidande för, utan syftar även till att betala av den skuld som handlingen inneburit för samhället i stort. Straffet bör även utformas i proportion till handlingens kostnad i termer av ekonomiska och känslomässiga

konsekvenser (Sumner 2019, s.457-458) samt att upprätthålla rättvisan (Sarnecki & Carlsson 2029, s.93). Utifrån tanken om vedergällning finns det en moralisk skyldighet att döma ut straff, eftersom förövaren också anses ha rätt till bestraffning som en symbol för respekt av förövaren som individ. Teorin förutsätter således att individer är rationella varelser som förtjänat bestraffning, eftersom den brottsliga handlingen anses vara medveten (Sumner 2019, s.457-458).

Kritiken som uppstått mot vedergällning som straffrättslig teori grundar sig i de etiska aspekterna, där den sammanfattade graden av lidande ökar om även förövare ska utstå samma grad av lidande som den utsatta fått göra. Det går att resonera som att lidandet blir dubbelt upp, och att rättvisan får företräde i känslolösa termer framför det rationella (Sarnecki & Carlsson 2021, s.95-96). Vidare riktas kritik om huruvida det går att mäta straffets proportionalitet i förhållande till ett brott i absoluta mening, mätinstrument för denna bedömning anses vara tämligen svåra att utforma med hänsyn till straffets stränghet. Det som bör beaktas särskilt är hur olika brott bedöms som mer eller mindre allvarliga, i förhållande till andra brott (Sumner 2019, s.457-458).

3.1.4 Rehabilitering

Inom straffteorin finns även individualpreventiva perspektiv som sätter fokus på *rehabilitering*, vilket handlar om att återanpassa och behandla individer som begått brott. Främst handlar det om att skapa förutsättningar för individen att inte begå nya brott (Sarnecki & Carlsson 2021, s.59). Den teoretiska inriktningen fokuserar i huvudsak på faktorer som beror på personliga egenskaper eller anledningar av social karaktär som orsak till det brottsliga beteendet (Hollin 2019, s.443-444). Om utbildning saknas kan det vara en fråga i rehabiliteringen att ge förutsättningar till individen för att kunna införskaffa gymnasiekompetens eller annan utbildning. Tanken är då att insatsen kan ge fler möjligheter till arbete och sysselsättning efter avtjänat straff (Sarnecki & Carlsson 2021, s.66). Som en del i rehabilitering brukar det talas om *behandling* som metod, individen står då i fokus och behandlingen anpassas till behovet av varje enskild individ (Hollin 2019, s. 443-444). Behandlingsinsatser kan göras med både psykologiska, pedagogiska

eller sociala åtgärder samt genom medicinering. Behandlingens syfte är att återställa funktioner som gått förlorade eller som blivit nedsatta (Sarnecki & Carlsson 2021, s.59), vilket ger utrymme för att tolka behandlingsmålet med bred variation. Det kan handla om att återanpassa individer till samhället genom insikter om rådande värderingar och normer för att underlätta anpassning. Om det finns en missbruksproblematik hos individen kan behandlingen gå ut på att stötta individen att ta sig ifrån sitt missbruk (Sarnecki & Carlsson 2021, s.60).

Att se rehabilitering som en brottspreventiv metod förutsätter ett antagande om att individen inte fattat rationella beslut i sitt brottsliga handlande, och att de faktorer som orsakar denna oförmåga att fatta rationella beslut återfinns antingen inuti individen själv eller i omgivningen (Sarnecki & Carlsson 2021, s.60). Poängen med behandling och återanpassning är att individen ska ha möjligheten att skapa sig ett bättre liv oavsett om individen slutar att begå brottsliga handlingar eller inte, och förhoppningen är att brottsbenägenheten sjunker hos individen med hjälp av det erbjudna stödet (Sarnecki & Carlsson 2021, s.59).

Kritiken som riktats mot rehabilitering som metod handlar främst om att det finns en konflikt mellan det juridiska och den sociala förståelsen av varför individer begår brott. Tanken om att brottsligt handlande inte är en rationell aktion innebär således att individen fräntas ansvar för handlandet i sig. Det finns också en poäng i att individer som begått brott agerar och betar sig annorlunda när de befinner sig i sällskap med individer som inte begår brott, och kritikerna menar även att kriminella individer på något sätt har ett avvikande beteende i förhållande till den övriga befolkningen (Hollin 2019, s.443-444).

3.2 Totala institutioner

Enligt Goffmans begrepp om *totala institutioner* kan anstalter och andra låsta inrättningar förstås utifrån att de karakteriseras av att det finns fysiska begränsningar som förhindrar det sociala umgänget (Goffman 2014, s.13). Verksamheterna består av en kontrollerande miljö som är strukturerad efter förutbestämda scheman och regler, dessa scheman och regler är dock inte nödvändigtvis identiska för likvärdiga verksamheter. De fysiska begränsningarna

tenderar att påverka och styra det som upplevs tillhöra en vanlig vardag för de flesta, där sömnen och möjligheten att arbeta och roa sig utgår ifrån bestämda regler och premisser. Dessa aktiviteter brukar för de flesta individer ske på olika ställen tillsammans med olika individer, dock görs samtliga delar för den intagna på samma ställe tillsammans med samma individer (Goffman 2014, s.13).

Resocialisering är även ett grunddrag inom den totala institutionen, som innebär att individers tidigare beteenden inte längre lämpar sig i den nuvarande kontext på institutionen. Individerna resocialiseras genom en process för mer anpassade attityder, beteenden och värderingar som anses var mer tillämpbara i relation till den rådande normen inom institutionen (Wernick 1974).

De totala institutionernas mest kännetecknande och gemensamma drag är den hierarkiska ordning som råder inom institutionen, där beslutanderätten och medföljande effekter går uppifrån och ned. Detta resulterar i en distans mellan personal och klienter, där personal ses som en överordnad grupp och klienter blir underordnade (Goffman 2014, s.13-16). I den hierarkiska ordning som råder innebär det att beslut som fattats på högre nivå påverkar medarbetare och individer i ledet nedåt. Det beror på att det är personalen som möter de intagna i det dagliga arbetet och personalen blir därför de som representerar den totala institutionen. Det innebär i förlängningen att personalen oundvikligen kommer behöva ta ansvar, både de negativa och de positiva effekterna blir medarbetarnas ansvar i det som förmedlas till de intagna (Goffman 2014, s.85-86).

Vidare benämner Goffman *rollförlust* som uppstår till följd av den totala institutionen och som resulterar i en inskränkning av den intagnes personlighet. Intagnas tidigare jaguppfattning förändras systematiskt till följd av en begränsad tillgång till yttvärlden och en isolering från omvärlden. Den beskrivna isoleringen från omvärlden är en ständigt pågående process under frihetsberövandet, vilket kan medföra en rollförlust från den tidigare rolluppfattningen (Goffman 2014, s.21). Vidare gör Goffman (2014, s.135) skillnad på begreppen *primär* och *sekundär anpassning*. Primär anpassning innebär att den intagna utför en aktivitet i enlighet med institutionens regelverk baserat på normer och hot om straff. Sekundär anpassning innebär att individer som befinner sig i en total institution kan göra bland annat oacceptabla handlingar

som inte går i linje med organisationens regelverk. De otillåtna handlingarna utförs utan personalens kännedom (Goffman 2014, s.135-136).

4. Metod

I avsnittet kommer en redogörelse för uppsatsens metod att behandlas under rubrikerna metodval, urvalsprocess, genomförande av datainsamling, bearbetning av empiri, analysmetod, studiens tillförlitlighet, forskningsetiska överväganden, metoddiskussion och arbetsfördelning.

4.1 Metodval

Studien baseras på en *kvalitativ metod*, vilket innebär att forskningsstrategin lägger större vikt vid ord än siffror vid insamlandet av empiri och analys av data (Bryman 2018, s.454). Det beror på att studien inte syftar till att besvara frågor av kvantitativ karaktär, utan eftersträvar en djupare förståelse av det valda ämnet. För att generera en djupare förståelse krävdes en metod som erbjöd möjligheten att få en nyanserad bild av respondenternas uppfattning och resonemang. Inom kvalitativ metod valdes därför intervjuer som ett tillvägagångssätt för att nå en djupare och nyanserad förståelse (Kvale & Brinkmann 2014, s.47). Kvale (2007) beskriver att kunskapen skapas genom interaktion mellan intervjuperson och intervjuare. Detta emellertid skapar även ett problem eftersom kunskapsproduktionen är föreändlig av varje interaktion som sker mellan intervjuaren och intervjupersonen. Detta kan tolkas som en svaghet för en kvalitativ intervjumetod, vilket även gör sig gällande i denna uppsats.

Studien har även ett induktivt förhållningssätt. Bryman (2018, s.454) definierar denna syn genom relationen mellan teori och praktik, där teorin framställs genom det praktiska forskningsresultatet. Studien tar även ställning för en kunskapsteoretisk ståndpunkt. En kunskapsteoretisk ståndpunkt innebär en tolkningsinriktning, där vikten läggs på att framställa en förståelse av den sociala verkligheten utifrån hur respondenter för studien i en viss kontext tolkar verkligheten (Bryman 2018, s.455). Detta tar sig uttryck inom kvalitativa forskningsintervjuer eftersom intervjuerna syftar till att skapa en förståelse utifrån enskildes perspektiv på ett fenomen i den vardagliga kontexten som den enskilde befinner sig i (Kvale & Brinkmann 2014, s.41).

4.2 Urvalsprocess

Urvalet valdes i relation till studiens syfte och frågeställningar, därför klassificerades kriminalvårdare som en lämplig målgrupp. Detta innebär att studiens urval grundar sig på ett *målstyrt urval*, vilket betyder att urvalet baserades på studiens forskningsfrågor. Syftet med målstyrt urval är att säkerställa att forskningsfrågorna kan besvaras av respondenterna (Bryman 2018, s.496). Det efterfrågades en kontakt med ansvariga på samtliga anstalter i Sverige, detta gjordes för att få hjälp med att sprida informationsbrevet bland kriminalvårdare på anstalterna. Detta söksätt resulterade i fyra respondenter. Studiens urval grundade sig även på ett *sekventiellt urval*, vilket innebär att det skett en utökning i kriterierna med bedömning att även de potentiellt tillkomna respondenterna kan besvara forskningsfrågorna (Bryman 2018, s.498). Eftersom responsen var låg efter sökandet av ansvariga på anstalterna, utökades sökningen av respondenter till sociala medier. Rekryteringen på sociala medier resulterade i att en respondent anmälde sitt intresse för deltagandet av studien.

Avgränsningen av urval gjordes utifrån ett krav att kriminalvårdarna skulle ha genomgått en kriminalvårdsutbildning som ges av Kriminalvården, alternativt en likvärdig utbildning som bedömts vara lämplig i det klientnära arbetet. Det fanns även ett krav att kriminalvårdarna skulle haft erfarenhet av att arbeta på anstalt de senaste tio åren. Vidare består urvalet av respondenter till stor del av ett *bekvämlighetsurval*. Bryman (2018, s.243-244) förknippar begreppet med kvantitativa metoder, vilket innebär att respondenterna består av de som funnits eller gjort sig tillgängliga för forskningens ändamål (Bryman 2018, s.243-244). Begreppet appliceras dock som ett tydliggörande för att beskriva att de deltagande respondenterna har varit de individer som gjort sig tillgängliga, och samtliga respondenter som deltagit i uppsatsen hade frivilligt anmält sig själva för deltagandet.

4.3 Genomförandet av datainsamling

Samtliga fem intervjuer genomfördes digitalt. Urvalet valdes med hänsyn till alla kriminalvårdsanstalter i Sverige, vilket omöjliggjorde en geografisk förflyttning till de olika delarna av landet för utförandet av intervjuerna. Detta berodde dels på tidsbegränsningen som medföljde uppsatsen, dels med hänsyn till säkerhets- och ekonomiska begränsningar. Intervjuerna i digital form erbjöds att genomföras via plattformarna Zoom, Teams och Facetime. Efter respondenternas önskemål utfördes intervjuerna på Facetime och Teams. Det finns fördelar och nackdelar med intervjuer som genomförs digitalt, en nackdel är att det kan finnas en risk att gå miste om information som förmedlas genom kroppsspråket. Kommunikation som sker digitalt riskerar att begränsa uppfattning som förmedlas genom icke-verbal kommunikation. Bryman (2018, s.593) nämner andra problem med digitala intervjuer, som exempelvis oväntade teknologiska problem. Fördelar som nämns är framför allt flexibiliteten för när intervjuerna ska äga rum (Bryman 2018, s. 593).

Intervjuerna spelades in som ljudfiler med hjälp av elektroniska hjälpmedel i form av ipad och telefon efter inhämtat muntligt samtycke från respondenterna. Därefter har ljudfilerna förvarats på ipad med lösenord, för att minimera risken att obehöriga ska kunna ta del av materialet. Ljudinspelningen motiveras genom minskade risker för att respondenterna ska kunna identifieras om obehöriga får tillgång till materialet, jämfört med videoinspelningar som skulle kunna göra det enklare för obehöriga att identifiera respondenten. Ytterligare en motivering till att materialet spelades in var för att författarna under hela intervjun skulle vara mentalt närvarande. Bryman (2018, s.577) tar även upp fördelar med ljudinspelning. Exempelvis underlättar det att ha tillgång till materialet när det skall göras en noggrann analys, intervjun finns tillgänglig om andra skulle vara i behov av att ta del av den för att bekräfta att det som återfinns i analysen verkligen har sagts (Bryman 2018, s.577).

Intervjuerna varade i ungefär 50 till 65 minuter för samtliga respondenter, inklusive information om studien, muntligt samtycke och övriga frågor.

Intervjuerna genomfördes utifrån en *semistrukturerad intervju* med tillhörande frågeguide. Detta valdes för att möjliggöra en öppnare kommunikation mellan intervjuarna och intervjupersonen. Det gjordes även för att utöka friheten för intervjuaren att kunna utelämna frågor efter en bedömning om att vissa frågor blivit besvarade under intervjun. Bryman (2018, s.563) beskriver att semistrukturerade intervjuer kännetecknas av en intervjuguide med förbestämda frågor kopplade till teman som skall beröras under intervjun. Semistrukturerade intervjuer kännetecknas även av en betoning på respondenternas frihet att besvara och utforma intervjusvaren utefter respondenternas egen förmåga. Det innebär även att intervjuaren har större frihet att ställa följdfrågor som inte nödvändigtvis behöver vara skrivet i intervjuguiden (Bryman 2018, s.563). *Intervjuguide* är ett behjälpligt verktyg som kan fungera som ett manus, som syftar till att skapa en struktur för intervjun som en process (Kvale & Brinkmann 2014, s.172). Intervjuguiden utformades innan genomförandet av inhämtning av datainsamlingen, med stöd av de teman som berördes i avsnittet för tidigare forskning (se kapitel 2). I samråd med handledaren har frågeguiden reviderats kontinuerligt för att säkerställa att frågorna varit lämpliga inför intervjuerna.

Inför intervjuerna beslutades att uppsatsens författare skulle inta olika roller med hänsyn till de olika personliga egenskaperna som författarna hade. Uppdelningen fortsatte på detta vis genom samtliga intervjuer, med anledning av en bekvämlighet i de olika rollerna. Den ena författaren hade ett huvudansvar för att ställa frågorna utifrån intervjuguiden samt ställde uppföljningsfrågor kopplade till intervjusvaren. Den andra författaren antecknade det som sades, och var tillgänglig för eventuella tänkbara uppföljningsfrågor vid intressanta ämnen. En motivering till att ha båda författarna närvarande med olika roller grundade sig i reflektioner. En reflektion var att det möjligtvis fanns en risk att en maktobalans skulle uppstå mellan intervjuarna och respondenten, om båda författarna skulle varvat med att ställa frågor. Ett delat ansvar skulle även kunna leda till en förvirring hos respondenten, med hänsyn till att intervjuerna utfördes digitalt. Ytterligare en anledning till fördelningen i intervjuerna berodde även på att uppsatsen hade presenterats med två författare, detta gjorde att uppsatsens författare inte ansåg att det var aktuellt att enbart ha en författare närvarande vid intervjuerna.

4.4 Bearbetning av empiri

Studiens empiri omfattar fem digitala intervjuer som därefter transkriberades. Utifrån den färdigställda transkriberingen identifierades två olika huvudteman genom en tematisk analys av empirin. I det aktiva arbetet med transkriberingen gjordes ett val att anonymisera ord som exempelvis namn på respondenter, namn på anstalter och orter. Detta för att i största mån avidentifiera respondenter och förhindra igenkänning. Ljudfilerna som spelades in under intervjuerna hade god kvalitet, vilket underlättade arbetet med transkriberingarna. En fördel med att transkribera enligt Bryman (2018, s.579) är att deltagarnas svar och uttryck säkerställs genom en noggrann utskrivningen av ljudinspelningarna. I vissa citat gjordes även en omarbetning för att underlätta respondentens budskap för läsaren. Omarbetningen gjordes dock med en stor aktsamhet med ambition att budskapet bibehålls. Det som exkluderats i de omarbetade transkriberingarna var exempelvis ord eller meningar som upprepats efter varandra, långa pauser och ljud som inte fyllde någon funktion i citaten.

4.5 Analyismetod

En kvalitativ innehållsanalys har gjorts med en tematisk inriktning i det analytiska arbetet med den insamlade empirin. Bryman (2018, s.702) skriver att tematisk analys inte har en tydlig och fastställd strategi. Löpande kommer den tematiska analysen för denna uppsats att beskrivas i olika steg. I det första skedet ska forskaren bekanta sig med den insamlade empirin genom att läsa igenom materialet, detta för att skapa en överblick av materialet (Bryman 2018, s.707; Braun & Clarke 2006, s.87). Efter varje färdig transkribering lästes materialet enskilt av uppsatsförfattarna, för att skapa en individuell överblick kring materialet och dess innehåll. Därefter ska forskaren påbörja en kodning av empirin, denna kodning brukar benämnas som öppen eller initial kodning. Det handlar om att benämna de mindre textdelarna utifrån hur textens innehåll uppfattas (Bryman 2018, s.707). Dessa kodningar brukar vanligtvis kännetecknas genom benämningar av bredare innebörd (Braun & Clarke 2006, s.88). Uppsatsens författare gjorde en separat öppen kodning för varje färdig transkribering, kodningarna gjordes utan hänsyn till det teoretiska ramverket.

Detta gjordes för att skapa en ökad tillförlitlighet av materialet. Exempel på initiala kodningar som gjordes var bland annat organisatoriska svårigheter, behandling och hierarki. I nästa steg skriver Bryman (2018, s.707) att liknande komponenter i kodningarna sätts samman för att kunna sätta koderna i större sammanhang. Författarna analyserade gemensamt koderna som separat tagits fram för att få en gemensam uppfattning av kodernas innebörd, för att sedan dela in koderna i de kategorier de ansågs falla in under. Kategoriseringarna av koderna gjordes genom en tankekarta för att visualisera samband, vilket Braun och Clarke (2006, s.89-91) benämner som en tematisk tankekarta.

Det leder in forskaren i nästa steg, att knyta samman koder och teman för att utveckla mer omfattande teman. Detta steg kan även göras genom att skapa delteman genom de identifierade huvudteman (Bryman 2018, s.707). Braun och Clarke (2006, s.91) tydliggör att en del koder saknar bristande material för att underbygga teman. I denna fas tenderar även koder och mindre delteman att kombineras till ett större tema (Braun & Clarke 2006, s.91). Därefter ska forskaren börja sätta namn på de tänkbara teman som även återspeglar tillbaka till de koder som skapade teman (Bryman 2018, s.707). De olika teman och tillhörande delteman namngavs utifrån relevanta och beskrivande begrepp av kodningarna som gjordes. Teman som aktualiserades utifrån kodningen var *straffets funktion* och *konsekvenser av strängare straff*. Därefter delades dessa större teman in i delteman, första temat kring straffets funktion delades in i mindre delteman vilka blev följande; *avskräckning, inlåsning och rehabilitering*. Temat kring straffets konsekvenser bröts ner i mindre delteman i följande: *konsekvenser för intagna* och *konsekvenser för verksamhet*. I materialet framkom det att en del koder inte kunde utgöra ett tema, eller placeras in under de ovannämnda teman med anledning av bristande mängd av empiriskt material. I detta steg togs det hänsyn till de teoretiska ramverken för att kunna fördela de olika citaten för de tillhörande delteman. Specifika begrepp inom citaten gjorde att de kvalificerade sig själva till de olika deltemana.

Därefter letar forskaren efter samband inom de olika teman (Bryman 2018, s.707). Respondenterna benämnde liknande resonemang, däremot utifrån olika perspektiv vilket skapade skillnader inom delteman. Exempelvis hade

respondenterna en gemensam syn på konsekvenser för verksamheten, dock yttrade de sig med olika resonemang. De olika respondenternas resonemang gick att relatera till varandra även om det förelåg skillnader i svaren. I nästa fas kontrollerar forskaren om de olika teman har en koppling till studiens syfte och frågeställningar. I det slutliga skedet ska forskaren tillförsäkra att de olika teman är möjliga att försvara och om det förekommer en relation till forskningslitteraturen. En viktig ståndpunkt är även att ge belägg och redogöra hur forskarna gått tillväga för att identifiera teman (Byrman 2018, s.707-708). Braun och Clarke (2006, s.93) beskriver vikten av att välja ut citat som ska illustrera kärnan av de olika teman. Det undersöktes hur pass relevanta teman var i relation till studiens forskningsfrågor och för forskningslitteraturen. De valda teman är även försvarbara eftersom författarna har beskrivit hur de olika teman har identifierats och beskrivit tillvägagångssättet. De teman som tagits fram har vidare analyserats med stöd av tidigare forskning och teori i avsnittet resultat och analys (se kapitel 5). I enlighet med Braun och Clarke (2006, s.93) valdes citat som representerade temans centrala innehåll.

4.6 Studiens tillförlitlighet

I detta avsnitt kommer studiens tillförlitlighet att diskuteras i förhållande till begreppen *äkthet* och *tillförlitlighet* som används inom kvalitativ forskning. Tillförlitligheten delas in i de mindre delmomenten som benämns *trovärdighet*, *överförbarhet* och *pålitlighet* (Bryman 2018, s.467-470). Äkthet delas även in i fem kriterier, dessa är *rättvis bild*, *ontologisk autenticitet*, *pedagogisk autenticitet*, *katalytisk autenticitet* och *taktisk autenticitet* (Bryman 2018, s.470).

4.6.1 Trovärdighet

Bryman (2018, s.467) beskriver trovärdighet inom kvalitativ studie som innebär att framställa en trovärdighet i resultatet utifrån två grunder, dels ska forskaren säkerställa att forskningen är genomförd i överensstämmelse med aktuella regler. Den andra grunden är att forskaren ska rapportera studiens resultat till deltagarna av studien för att säkerställa att forskarna uppfattat en korrekt tolkning av resultatet, detta kallas även för respondentvalidering (Bryman 2018, s.467).

I relation till studien har det inneburit att i största mån säkerställa trovärdighet, genom att författarna genomfört undersökningen i enlighet med etiska regler och riktlinjer som ställs som krav för att bedriva forskning. Detta innebär att studien har beaktat de forskningsetiska kraven som omfattar informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2002), (se vidare avsnitt 4.7). Respondenterna har inte fått ta del av studiens resultat på grund av tidsbrist innan färdigställd produkt, däremot har respondenterna försäkrats att få ta del av slutresultat efter godkänt resultat.

4.6.2 Överförbarhet

Inom kvalitativ forskningsmetod tenderar fokuset oftast ligga på ett fåtal individer eller en mindre grupp som besitter karaktärs liknande egenskaper. I praktiken innebär det att kvalitativ forskning intresserar sig för en djupare förståelse, snarare än att sträva efter bredden med motsvarande generaliserbarhet (Bryman 2018, s.468). En kvalitativ forskning eftersträvar därav att skapa så kallat täta beskrivningar som innefattar detaljer inom fältet som tillhandahåller en kunskapsgrund, för att sedan evaluera om resultaten i forskningen är överförbara till en annan miljö eller inte (Bryman 2018, s.468).

Denna studie omfattar deltagare med liknande arbetserfarenheter. Samtliga respondenter som har deltagit har arbetat eller arbetade som kriminalvårdare på anstalt och samtliga säkerhetsklasser finns representerade bland deltagarna. Det fanns även en variation på längden i arbetslivserfarenhet samt att både män och kvinnor deltog i uppsatsen. Därav anser uppsatsens författare att det finns vissa argument som gjort det möjligt att hävda en överförbarhet vad gäller dessa aspekter till andra verksamheter som bedriver liknande uppdrag. Studiens resultat visade på täta beskrivningar genom respondenternas detaljrika och nyanserade resonemang kring strängare straff. Viktigt att framhålla är medvetenhet kring en bristande geografisk spridning samt en begränsning i antalet respondenter som deltagit. Däremot bör det poängteras i förhållande till studiens syfte att generaliserbarhet inte varit den drivande faktorn, då studiens syfte har grundat sig i att skapa en djupare förståelse. Aspekten kring huruvida studiens resultat är överförbart eller inte förblir en fråga att bedömas av läsare av denna studie baserat

på transparens.

4.6.3 Pålitlighet

Bryman (2018, s.468-470) beskriver att pålitlighet motsvarar reliabilitet inom kvantitativ forskning. Pålitlighet innebär i kvalitativ kontext att inta ett kritiskt granskande perspektiv. Att redogöra för hur forskningsprocessen med tillhörande faser gått tillväga är en central funktion för att upprätthålla pålitligheten. Genom transparens skapas en tillgänglighet som gör det enklare att bedöma studiens pålitlighet. Redogörelsen berör delmoment som exempelvis urval, forskningsfrågor, transkribering av intervjuer och analysmetod (Bryman 2018, s.468-470). Inom ramen för pålitlighet innefattas även att andra forskare kritiskt granskar studiens tillvägagångssätt för att bedöma dess kvalitet (Bryman 2018, s.468-470).

Inom studien har en redogörelse av arbetets olika faser genomförts grundligt, det ger läsaren möjlighet att bedöma tillämpning och tillvägagångssätt. Informationsbrev och intervjuguide har gjorts tillgängliga som bilagor i studien och återfinns i slutet av studien (se bilaga 7.1 & 7.2), detta beslut grundar sig i att öka uppsatsen pålitlighet. Denna uppsats har även kritiskt granskats av andra uppsatsskrivare samt att studiens handledare har granskat uppsatsens olika delar kontinuerligt under arbetets gång, vilket bedöms öka studiens pålitlighet.

4.6.4 Äkthet

En studie bedöms vara äkta utifrån olika kriterier, vilka är *rättvis bild*, *ontologisk autenticitet*, *pedagogisk autenticitet*, *katalytisk autenticitet* respektive *taktisk autenticitet*. Den *rättvisa bilden* ges genom att samtliga deltagares uppfattningar och åsikter lyfts på ett rättvist sätt, den *ontologiska autenticiteten* syftar till att hjälpa till att få en utvecklad förståelse kring den situation och miljö deltagarna lever i (Bryman 2018, s.470). Den *katalytiska autenticiteten* refererar till om studien påverkat respondenternas möjlighet till att förändra den situation de upplever sig leva i, medan den *taktiska autenticiteten* syftar till om studien bidragit till ökade möjligheter för att åtgärder skall kunna vidtas av respondenter. Till sist syftar den *pedagogiska autenticiteten* att bidra med en ökad förståelse för

hur andra individer i liknande miljö upplever liknande situationer (Bryman 2018, s.470).

Med en sammantagen bedömning utifrån kriterierna som innefattas i att bedöma äktheten i uppsatsen, har respondenterna självständigt resonerat och reflekterat utifrån deras egna perspektiv i enlighet med kriteriet om *rättvis bild*. Samtliga respondenters resonemang återfinns i uppsatsen (se kapitel 5). Genom möjligheterna för den egna reflektionen skapas även förutsättningen för att uppfylla kriteriet om *ontologisk* och *katalytisk autenticitet*, eftersom reflekterandet även synliggjort respondenternas upplevda situation. Genom de egna reflektionerna som respondenterna fört, har förståelse uppnåtts om den aktuella situationen som bidragit till att respondenterna identifierat åtgärder som kan vidtas för att förändra och förbättra den upplevda situationen. Det är svårt att bedöma en *taktisk autenticiteten* eftersom uppsatsen syftar till att synliggöra respondenternas förståelse kring strängare straff, den syftar inte till att erbjuda verktyg för att förändra deras situation. Vad gäller den *pedagogiska autenticiteten* begränsar kvalitativa individuella intervjuer att bidra med andras resonemang kring ämnet, eftersom fokuset landar på den enskilda respondenten som deltagit i intervjun. Kriteriet om *pedagogisk autenticitet* hade kunnat uppfyllas genom exempelvis gruppintervjuer. Överlag är urvalet relativt snävt för att kunna konstatera att studien bidragit till en ökad förståelse för hur andra individer upplever liknande situation.

4.7 Forskningsetiska överväganden

Denna studie har genomförts med hänsyn till de riktlinjer och regler som omfattas av de forskningsetiska kraven som tagits fram av Vetenskapsrådet (2002). De innefattar *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet 2002). Ytterligare har etiska överväganden tagits parallellt med uppsatsskrivandet och redogörs i avsnitt 4.8.

Det första forskningsetiska kravet som definieras av Vetenskapsrådet (2002) är *informationskravet*. Detta krav omfattas av att informera respondenter som ska delta i forskning om det aktuella syftet, vad deras deltagande innebär, det frivilliga

deltagandet samt rätten till att avbryta sitt deltagande. Informationskravet ska även innefatta kunskapsvinsten samt information kring att den insamlade empirin endast kommer att användas i forskningsändamål (Vetenskapsrådet 2002). För att uppfylla kravet om information har ett informationsbrev (se bilaga 1) bifogats i e-post som sändes ut i samband med sökningen av respondenter.

Kriminalvårdsansvariga som godtog efterfrågan av sökandet av respondenter distribuerade ett massutskick till kriminalvårdare på den aktuella anstalten. Informationsbrevet inkluderade studiens syfte, kunskapsvinsten, respondenternas uppgift i studien, deltagarnas frivillighet med betoning på rätten att avbryta deltagandet samt att intervjumaterialet inte kommer att användas i annat än forskningsändamål. Informationsbrevet innehöll även information om hur intervjumaterialet skulle skyddas och förvaras utom räckhåll för obehöriga.

Det andra kravet faller under *samtyckeskravet*, vilket innebär att forskare ska inhämta ett samtycke för de respondenter som medgett ett intresse för att delta i forskning. Samtycket ska inhämtas innan påbörjad intervju. För att samtycket ska kunna bedömas som giltigt, krävs det att respondenterna mottagit information om deras rättighet att avbryta medverkan när som helst utan att det ska resultera i negativa påföljder (Vetenskapsrådet 2002). I relation till denna studie har informationsbrevet återigen skickats ut till deltagarna efter mottagen intresseanmälan. Detta för att säkerställa att informationen nått fram till respondenterna. För att säkerställa ett informerat samtycke, påbörjades intervjuerna med en förfrågan om respondenterna tagit del av informationsbrevet. När det fanns en försäkran om att respondenterna tagit del av informationen, inhämtades även ett muntligt informerat samtycke.

Det tredje forskningsetiska kravet är *konfidentialitetskravet*, det handlar om en moralisk tystnadsplikt om befintliga uppgifter kring deltagarna. Det innebär att material förvaras på en säker plats utom räckhåll från obehöriga, detta krav innebär även att uppgifter som går att identifiera deltagare ska anonymiseras innan den färdigställda forskningen offentliggörs (Vetenskapsrådet 2002). I studien har författarna kontinuerligt förhållit sig till detta krav, bland annat har ljudinspelningar av intervjuer förvarats på elektroniska hjälpmedel med ett lösenord för att minska risken att obehöriga ska kunna få tillgång till materialet.

Transkriberingar har skrivits i ett gemensamt dokument mellan författarna med en noggrannhet att anonymisera bland annat namn på både respondenter, anstalter och orter. Detta gjordes eftersom det inte går att garantera att obehöriga inte kan få tillgång till dokumentet, exempelvis med hänsyn till möjligheten att olika virus och trojaner gör dataintrång. Utöver det har respondenterna i studien avidentifierats genom fiktiva namn. Slutligen raderas allt intervjumaterial efter godkänd och publicerad uppsats, detta för att upprätthålla konfidentialitet i största möjliga mån.

Det sista kravet som lyfts upp av Vetenskapsrådet (2002) är *nyttjandekravet*. Detta krav handlar om att allt material som samlats in från deltagarna inte ska användas i annat syfte än det angivna forskningsändamålet. Materialet får inte heller lånas ut eller användas i annat vinstinriktat bruk. Det är även av särskild vikt att forskarna uppger var forskningen kommer att publiceras samt utlämna den färdiga uppsatsen om deltagarna önskar det (Vetenskapsrådet 2002). Författarna har i studien förhållit sig till nyttjandekravet genom att radera insamlad empiri i form av ljudinspelningar och transkriberingar efter publicerad och godkänd studie. Detta eftersom materialet uppfyllt sitt forskningsändamål med studien. Deltagarna i studien har även informerats om syftet med studien samt var publiceringen sker efter godkänt resultat. Respondenterna har även fått information om att de kommer att få den färdigställda och godkända uppsatsen.

4.8 Metoddiskussion

Under hela processen med uppsatsen har reflektioner kontinuerligt uppstått, och det har bland annat reflekterats kring etiska aspekter vad gäller det frivilliga deltagandet. Det skulle kunna finnas en risk för tvång hos de respondenter som fått information om uppsatsen genom sin chef, eftersom det kan finnas en maktobalans mellan medarbetare och kriminalvårdsansvariga. Respondenter som efterfrågats kan ha uppfattat förfrågan som en beordran, det kan även finnas en risk att cheferna på anstalten valt att tillfråga specifika individer som de själva bedömt vara lämpliga som representanter för ändamålet. I kontakt med kriminalvårdsansvariga betonades vikten av att respondenter själva skulle kontakta författarna för att förhindra ofrivilligt deltagande. Trots dessa

reflektioner finns det ett betryggande i att fyra deltagare har avsatt sin privata tid för deltagandet, vilket kan motivera ett resonemang om att deltagandet kan anses vara frivilligt. Däremot har en respondent deltagit i intervjun under arbetstid, dock säkerställdes frivilligt deltagande.

Vissa svårigheter uppstod i samband med rekrytering av respondenter som inte kunde förutspås. Flera anstalter tackade för visat intresse, däremot kunde de inte sprida informationsbrevet eftersom de stod inför en ansträngd arbetssituation och en pågående omorganisering. Därför skulle det kunna finnas en risk för skevt urval eftersom informationen inte nått fram till samtliga kriminalvårdare på anstalt, vilket kan ha lett till att ett flertal potentiella respondenter fallit ur i urvalet.

4.9 Arbetsfördelning

I första skedet av uppsatsen hölls en diskussion kring författarnas intresseområden, utifrån denna aspekt beslutades gemensamt att fokus skulle ligga i ämnet straff som var dagsaktuellt. Under hela uppsatsskrivandet har en gemensam diskussion återspeglat en god planering kring hur arbetet ska fördelas och läggas upp. Inför varje kapitel i uppsatsen beslutades det att dela upp arbetet för att ta tillvara på den tid som fanns att tillgå. Detta innebar att det övergripande ansvaret tillföll var och en av författarna i olika områden, däremot gjordes båda författarna delaktiga i samtliga avsnitt i uppsatsen genom en gemensam genomgång och omarbetning i de skrivna delarna. Den författare som inte varit huvudansvarig för de olika avsnitten har kommit med konstruktiv kritik i det vidare arbetet med omarbetning. Exempelvis har fördelningen varit att en författare ansvarat för ett av uppsatsens avsnitt, samtidigt har den andre författaren arbetat med ett annat parallellt. Vad gäller transkriberingarna av intervjuerna delades arbetet upp så att en författare skrev två transkriberingar och den andre författaren skrev tre transkriberingar. Framtagningen av teman gjordes gemensamt i en dialog författarna sinsemellan. Informationsbrev och intervjuguiden utformades gemensamt, samt att utskicket av informationsbrevet fördelades jämt. Detta för att samtliga anstalter inkluderades i sökningen av respondenter, därav skulle tidsåtgången för dessa kontakter kunna resultera i en ojämn fördelning i

resterande arbete med uppsatsen. Resultatet och analysen skrevs gemensamt för att säkerställa en ömsesidig förståelse av intervjuerna, citaten och dess innebörd. Sammantaget har båda uppsatsens författare varit delaktiga genom hela processen, och det mesta av arbetet med uppsatsen har gjorts i sällskap av varandra både digitalt och fysiskt.

5. Resultat och analys

I detta avsnitt redogörs resultatet och analysen utifrån det insamlade empiriska materialet. Först kommer en redogörelse av kriminalvårdares resonemang kring strängare straff i förhållande till straffets funktion som delas upp i avskräckning, inlåsning och rehabilitering. I det andra huvudtemat straffets konsekvenser, presenteras underteman som har belysts under intervjuerna vilka är konsekvenser för intagna och konsekvenser för verksamhet.

5.1 Straffets funktion

5.1.1 Avskräckning

I det insamlade intervjumaterialet framkom en varierande bild av nyttan för hur respondenternas resonerar kring att strängare straff kan ha en avskräckande effekt. Den gemensamma uppfattningen hos respondenterna grundade sig i att det kan finnas en potentiell avskräckande effekt för vissa grupper, dock skilde sig uppfattningen kring för vilka grupper som avskräckning gör sig gällande. Resonemanget tydliggörs i citatet nedan:

Ja gängkriminella, där finns inte riktigt det här med strängare straff. Man har sitt gäng och sitt sammanhang, men sammanhanget kommer ändå finnas i fängelset [...] medan någon som kanske blir dömd för misshandel eller liksom stöld eller något trafikbrott, att det kanske liksom, det är mer avskräckt för det här lilla, för att få det här stora straffet, därför avstår jag

-Mathilda

I citatet går det att urskilja respondentens resonemang om straffet, och även strängare straff framställs vara något som påverkar olika grupper i olika grad. Den avskräckande effekten verkar i första hand beskrivas föreligga i de fall där brotten har en relativt låg straffskala, här verkar det som att teorin om avskräckning skulle kunna göra sig gällande. Det går att tolka respondentens resonemang utifrån

individuell avskräckning. Det innebär att individer efter avtjänat straff avstår från att begå brott med anledning av en medvetenhet som blir avskräckande av de konsekvenser som kan följa (Sarnecki & Carlsson 2021, s.31-32). Citatet kan även tolkas med hjälp av begreppet *allmänprevention i direkt form* som uppnår en effekt genom hotet om att få ett straff, detta leder i sin tur till att individer avskräcks och väljer därför att avstå från att begå brottsliga handlingar (Sarnecki & Carlsson 2021, s.23-25). Det förefaller i citatet utifrån respondentens perspektiv att de individer som avskräcks är de individer som begått brott i form av exempelvis misshandel, trafikbrott och stöld, och det verkar kunna bero på att individerna har förmågan att överväga kostnaden kontra nyttan. Respondentenen förmedlar en bild av att individen i dessa fall överväger straffets stränghet i relation till vinsten och utifrån de premisser väljer individen att avstå från att begå liknande brott. Det går i linje med grundtankar inom *rational choice teorin*, eftersom teorin antar att förbrytare har förmågan att väga nyttan respektive skadan av att begå ett brott (Pease 2019, s.435). Utifrån individens beräkningar kan den sedan välja att begå eller avstå från att begå brottet.

Utifrån citatet benämner respondenten gängkriminella som en specifik grupp av kriminella individer som möjligen inte skulle påverkas av strängare straff i avskräckande syfte. Begreppet sammanhang blir i detta fall centralt eftersom det tycks signalera behovet av en gemenskap, och att sammanhang kan antas vara den betryggande aspekten för att den enskilde individen skall kunna begå brott. Oberoende om individen befinner sig i ett frihetsberövande på en anstalt eller inte, kan individen känna en tillhörighet och det går att tolka som att respondenten menar att strängare straff därför inte har verksamt effekt. Sammantaget går respondentens resonemang att jämföra med den tidigare forskningen som undersökt den avskräckande effekten. Införandet av "three-strike-lagen" visade på en sjunkande brottsfrekvens mellan 17 till 20 procent för den grupp av individer som ingick i reformen (Helland & Tabarrok 2007). I relation till respondentens resonemang kan likheter identifieras genom att specifika grupper avskräcks till följd av straffskärpningar. Däremot kan en skillnad utläsas eftersom "three-strikes-lagen" främst innefattar grov brottslighet med avskräckande effekt, medan respondenten framför att avskräckningen inte tycks vara verksamt för de individer som har större benägenhet till att begå brott av grövre karaktär.

En annan respondent styrker vidare vikten av en gemenskap där begreppet däremot används i termer av en vilja att uppnå en högre status, som en anledning till att strängare straff inte skulle kunna ha en avskräckande effekt.

Vissa skryter genom att de har fått strängare straff [...] dom vill sitta på klass ett anstalter. [...] de vill bygga ett namn inom den kriminella världen. Så för vissa är det här säkert jättecoolt och jättebra [...] men jag vet inte, det känns som de här ungdomarna triggas varandra till att begå brott och få grova straff för att sen skryta om att jag har suttit inne

-Sam

I detta citat verkar respondenten ha en uppfattning om hur strängare straff ses som någonting eftersträvarsvärt inom vissa grupper bestående av ungdomar, eftersom det möjligen kan resultera i en känsla av högre status. Genom respondentens resonemang går det att förstå hur strängare straffet ger en möjlighet för de nämnda ungdomarna att klättra i den hierarkiska ordningen som råder inom gruppen. Ungdomarna verkar motivera och uppmuntra grov brottslighet bland varandra, och därför får strängare straff en motsatt effekt på denna specifika grupp. Respondentens resonemang går att förstå till viss del utifrån avskräckningens premisser. Den första premissen utgår från att individen är medveten om risken att bli ertappad med påföljd som konsekvens, den tredje premissen utgår ifrån att individen förstår att straffet är till följd av det begångna brottet (McLaughlin 2019, s.159-160). Utifrån resonemanget tycks det finnas både medvetenhet och en förståelse för brottets konsekvenser bland ungdomarna, dock verkar det inte avskräcka eller förebygga brott bland denna grupp.

Det går även att identifiera ett resonemang som gör att avskräckning blir verkningslös och prevention i form av förebyggande av brott, inte sker trots hot om ett strängt straff. Avskräckningens andra premiss förutsätter att kostnaden för att bli påkommen för ett brott, är för hög i jämförelse med den vinst som väntas till följd av brottet (McLaughlin 2019, s.159-160). Respondenten tycks resonera som att gruppen i fråga gör vinster även vid en potentiell påföljd i form av

strängare straff. Strängare straff kan förefalla ineffektivt om funktionen syftar till att verka avskräckande, eftersom följden i stället blir att ungdomarna når en högre status vid en strängare påföljd. Det uppfattas som att individerna troligtvis kommer att göra en vinst oavsett om de blir påkomna eller inte av det begångna brottet. Med de gemensamma målen att uppnå status kontra avskräckning kommer strängare straff sannolikt inte att ge de önskade effekter som straffet syftar till, om det är avsett för att verka avskräckande.

I Marvell och Moodys (2001) studie fanns belägg för en negativ trend med en ökad mordfrekvens efter införandet av "three-strike-lagen". Författarna resonerade att den ökande mordfrekvensen möjligen kunde bero på en rädsla hos individer som riskerade att få ett betydligt strängare straff vid en tredje dom, och valde därför att begå mord på vittnen (Marvell & Moody 2001). I relation till respondentens uppfattning går det att identifiera likheter, gemensamt går det att se indikationer på en negativ utveckling av införandet av straffskärpningar. Det verkar som att avskräckningen ger motsatt effekt, det vill säga en ökning i brottsfrekvensen. I respondentens resonemang handlar det om att uppnå en högre status, i Marvell och Moody (2001) ses rädsla som en förklaring till varför det kunde se en ökning av specifika brott.

Ytterligare ett resonemang lade stor betoning på att längre straff inte uppnår sitt syfte med att avskräcka individer från att begå brott, snarare resonerades det kring att avskräckning uppnås i särskilda fall redan innan vistelsetiden på anstalt.

Alla vet att strängare straff inte leder till mindre kriminalitet [...] Möjligen kan det finnas, om vi tittar på kategorin yngre klienter som har blivit häktade. Men då är det inte straffet i sig, utan det är den inskränkande miljön och kontrollerade miljön som är avskräckande[...] Men inte straffets längd i sig som avskräcker inte

-James

Citatet kan tolkas som att intervjupersonen har en bestämd uppfattning om att längre straff saknar avskräckande effekter. Respondenten understryker dock att den potentiella avskräckningen möjligen återfinns bland yngre individer och att

den avskräckande effekten uppnås genom frihetsberövandet, och begränsas till häktningstiden och inte i relation till strafflängden. Med utgångspunkt i teorin om *individualprevention* går det att förstå respondentens resonemang. Den *individuella avskräckningen* grundar sig i avskräckning som uppstår efter ett avtjänat straff, eftersom det utvecklas ett konsekvenstänk och en medvetenhet som gör att påföljden blir avskräckande i förhållande till de upplevda konsekvenserna (Sarnecki & Carlsson 2021, s.31-32). Genom att individerna utifrån respondentens förklaring blir frihetsberövade på häktet väcks en avskräckning. Det går att tolka detta resonemang som att individerna avstår från att begå brott efter avslutad häktningstid, oavsett om individen blir dömd till fängelsestraff eller inte.

Resonemanget går att förknippa med tidigare forskning av Chaflin och McCrary (2017) som påvisar att avskräckning inte uppstår till följd av straffets längd, snarare uppstår avskräckning genom rädslan att bli påkommen (Chaflin & McCrary 2017). En likhet utifrån respondentens resonemang och tidigare forskning är att den gemensamma utgångspunkten grundar sig i att längre straff inte verkar avskräckande, däremot föreligger det en skillnad i uppfattning om var avskräckning har en verksam effekt. Enligt respondentens uppfattning uppstår den avskräckande effekten redan innan domen är fastställd, och innan individen ankommer till anstalt efter beslutad påföljd. Dels handlar det till synes om den miljö som individen kommer i kontakt med under sin tid på häktet samt att denna miljö kan uppfattas som kontrollerande. Chaflin och McCrary (2017) menar däremot att avskräckning uppstår genom rädslan att bli påkommen.

5.1.2 Inlåsnig

Under intervjuerna fanns en relativt samlad uppfattning om att strängare straff kunde motiveras under särskilda premisser. Inlåsnig uppfattades som gynnsamt genom faktorer som kunde kopplas till individer med negativ syn på samhället och bristande impuls kontroll samt en bristande självinsikt.

Ja men jag tänker med individer som har problem med sin impuls, absolut, men också individer som har en skev syn på samhället. För då är det ju en samhällsfara, det är väl dom individerna tänker jag på. Och sen kanske individer som kommer eller som anländer till anstalten och känner sig stolta över det de har gjort, då är det ju väldigt mycket att jobba på där, det är de individerna jag tänker på

- Glenn

Respondenten betonar i citatet att det finns en motivering för att inkapacitera individer som upplevs som en samhällsfara. Strängare straff förklaras av respondenten som möjligen kan vara en lösning för att skydda samhället från de individer som riskerar att utsätta samhället för fara. Med utgångspunkt i teorin om *inkapacitering* kan respondentens uppfattning förstås utifrån en av de centrala funktionerna. Funktionen av inkapacitering åsyftar till att skydda potentiella brottsoffer och de som lever i samhället (Carrabine 2019, s.270-271). Individuella egenskaper tas också upp av respondenten som en förutsättning för att kunna göra inkapacitering berättigad, där bristande impuls kontroll tas upp som ett exempel och ses som en risk för fara. Denna uppfattning går i linje med tidigare forskning, som berättigar inkapacitering utifrån föreställningar om hur vissa individer uppfattas av andra, och anses utgöra en fara baserat på uppfattade egenskaper, exempelvis könstillhörighet och attribut (Socia, Rydberg & Dum 2021). Andra studier har även påvisat resultat som visar på en minskning av brott till följd av inkapacitering. Forskningen hävdar även att brott skulle kunnat förhindras om individerna inkapaciterades (Buonanno & Raphael 2013; Long 2018).

Det går att förstå respondentens resonemang kring att vissa individer som utgör en risk för samhället behöver inkapaciteras för att säkerställa att brott inte kommer att begås. Det teoretiska begreppet om *selektiv inkapacitering* blir aktuellt eftersom de ses som föremål för insatser som baseras på riskbedömningar, för att sedan förhindra återfall i brott (Sarnecki & Carlsson 2021, s.38). Till sist benämner respondenten de individer som inte tycks förstå allvaret i det begångna brottet, som en motivering till att inkapacitera individer. I det sistnämnda fallet handlar det snarare om att arbeta med individen för att kunna stötta upp, och ge en

insikt i allvaret i det begångna brottet och en förståelse för de rådande normer och värderingar i samhället. Teorin om inkapacitering rymmer inte förståelse för resonemanget full ut, eftersom respondenten även hänvisar till bristande insikter som kräver en särskild stöttning för den egna förståelsen av brottet. Med hänvisning till det straffteoretiska begreppet om *rehabilitering* kan citatet förstås genom en av rehabiliteringens centrala funktioner som syftar till att återanpassa individen, för att individen skall ha ett samhälle att återkomma till. Även en ökad förståelse och insikt om samhällliga normer och värderingar kan leda till ett bättre liv för den intagne. Med stöd av behandling kan individen få den insikt som saknas för att förebygga brott i ett senare skede (Sarnecki & Carlsson 2021, s.59). Det går även att förstå respondentens uppfattning utifrån Goffmans begrepp om *resocialisering*. Resocialisering ämnar till att förändra individens beteende, värderingar och attityder med utgångspunkt för de normer som råder inom ramarna för institutionen (Wernick 1974).

En respondent gav ett annat resonemang kring inlåsning av individer. Det motiverades utifrån specifika brottstyper som sexualbrott respektive grova våldsbrott, i kontrast till det som ansågs vara ett brott av mindre allvarlig karaktär.

[...] när det kommer till mord så tycker jag absolut att det ska vara minst 18 år. Sen så tycker jag också för, till exempel brott som våldtäkt, så ska man ha strängare straff absolut. [...] Men tänk de som råkar ut för att bli oskyldig dömd. Det är jobbigt men annars om man kan bevisa att våldtäkten har skett. Så bevisen ska vara upp till nästan 99 procent. Det ska vara starka bevismaterial som bevisar bra, då tycker jag man absolut ska kunna lägga väldigt höga straff för sådana typer av brott. Sexualbrott och våldsbrott, alltså där är det noll tolerans. [...] Vissa håller på med folkbokföringsbrott och man kan tänka att det är också ett brott i sig, det påverkar ju samhället så självklart. Men är det verkligen inte lika allvarligt som folk som verkligen går runt och dödar folk, eller som verkligen går runt och våldtar folk

-Sam

I ovanstående citat resonerar respondenten kring införandet av strängare straff som avser särskilda brottstyper, däremot tydliggör respondenten att ställningstagandet måste ta hänsyn till hur allvarligt brottet uppfattas. Det verkar som att respondenten skiljer sin uppfattning utifrån om brottsoffret tillfogas ett direkt lidande eller inte, och att detta avgör om förövaren förtjänar ett strängare straff av rättvisa skäl. Det går att förstå respondentens uppfattning utifrån teorin om *inkapacitering*. Inkapacitering syftar till att oskadliggöra individer som orsakat skada, genom skadan som förövaren orsakat blir påföljden godtagbar i form av frihetsberövande (Sarnecki & Carlsson, s.37-38).

En alternativ tolkning av det respondenten gör uttryck för, kan förstås genom teorin om *vedergällning* även om inte respondenten uttryckligen påstår att straffet handlar om just det. Vedergrällningen syftar till att individer som orsakat lidande för andra även själva skall få uppleva samma typ av lidande (Sarnecki & Carlsson 2021, s.93). Att upprätthålla rättvisan blir central och kostnaden för de känslomässiga konsekvenserna det har inneburit för brottsoffren behöver betalas tillbaka genom eget lidande (Sarnecki & Carlsson 2021, s.93; Sumner 2019, s.457-458). Respondenten uttrycker att sexualbrott och våldsbrott inte anses vara tolererbart, och därför bör dessa individer som utför dessa brott få strängare straff. En likhet för detta resonemang går att sammankopplas med rapporten av Jerre och Tham (2010, s.25-27). De skriver i sin rapport om olika inställningar till straffskärpningar, där våldsbrott framhölls vara den kategori som främst bör vara utifrån studiens deltagare föremål för straffskärpningar. Missnöjet riktade sig främst till att förövaren inte lider tillräckligt under verkställigheten, därför föreslog deltagarna en hårdare bestraffning generellt och inte bara en utökning av straffets längd (Jerre & Tham 2010, s.25-27).

5.1.3 Rehabilitering

Det resonemang som varit mest framträdande under intervjuerna, betonade rehabilitering och behandling som en förutsättning för att införa strängare straff om straffet ska fylla en funktion.

Spontana tanken är väl att det är möjligt att det kan behövas strängare straff, men å andra sidan så måste det finnas väldigt bra innehåll i detta straff. Det går inte bara att stänga in folk och tro att det skulle bli någon bättring på det, utan att dom som sitter hos oss, de kommer ju ut igen. Och då behöver det finnas en bra plan för vad som ska ske innanför murarna då. Någon bra behandling eller någonting för att fånga upp detta. Det går inte, jag tycker inte bara att man kan stänga in folk hur som helst, utan att det måste stå i proportion till brottet också, ja så är det

- Mumrik

Respondenten avvisar inte idén om införande av strängare straff, däremot måste straffet i sig vara meningsfullt och ha ett innehåll som kan nyttjas på ett produktivt sätt. För att uppmuntra en förbättring och för att förbereda individen inför sin frigivning, förefaller utifrån respondentens resonemang vikten av en genomtänkt planering för att göra strängare straff gynnsamt. Behandling blir således ett centralt verktyg för att skapa en mening i straffet och straffet bör inte överdrivas för att riskera att förlora sitt syfte enligt respondenten. Respondentens resonemang kan tolkas med hjälp av teorin om *rehabilitering* med fokus på *behandling*. Behandlingsinsatser handlar om att erbjuda stöd och insatser för att skapa ett bättre liv som kan leda till att personen i fråga avstår från att begå brott (Sarnecki & Carlsson 2021, s.59). Respondenten motiverar att det kan finnas positiva effekter av strängare straff med förutsättning att individer skall ingå i behandlande insatser för att straffet ska vara gynnsamt.

Ett annat citat beskriver vikten av behandlingsinsatser som fungerar preventivt för att minska på kriminalitet. Det handlar om vikten att behandla individer med olika funktionshinder och stötta individer där det föreligger en missbruksproblematik, psykisk problematik eller ohälsa.

Dilemmat med korta straff, från vår sida. Vi kan inte sätta in insatser om det är för kort tid[...]Ett av problemen är att man behöver en längre behandlingstid för att vända ett kriminellt beteende [...] Men det är återigen tillbaka till det att man kan sätta behandlingsinsatser. Sen finns det då en hög andel med olika funktionshinder, dom kräver sin speciella typ av behandling. ADHD utredning, medicinering till samtalsterapi och frigivning förberedande åtgärder med boende, arbete, psykologmottagningar och beroendemottagningar, och allting

-James

Ett märkbart problem med rehabilitering och behandlingsinsatser relaterades till de korta strafftiderna utifrån respondentens uppfattning. Respondenten beskriver att det inte är helt ovanligt att individer står inför en rad olika svårigheter, med en bred variation i behovet av stöd. Det går att tolka det som att dessa svårigheter hos individerna skulle kunna avhjälpas enligt respondenten om det fanns mer tid att tillgå för att kunna sätta in insatser, eftersom tiden uttrycks vara ett av de hinder som finns för att göra straffet till en gynnsam tid. Respondenten förklarar att en längre behandlingstid skapar förutsättningar för individen att få stöd som kan leda till att individen väljer att avveckla ett kriminellt beteende. I linje med teorin om *rehabilitering* går det att förstå respondentens resonemang utifrån olika behandlingsinsatser. Genom psykologiska, pedagogiska, sociala åtgärder samt medicinering och behandling för missbruksproblematik, skapas det bättre förutsättningar för individens vardag (Sarnecki & Carlsson 2021, s.59).

Det går även att förstå respondentens resonemang som att det är önskvärt att individen skall få ett ändrat beteende, den intagne ska utveckla ett mer acceptabelt beteende. Däremot säger citatet ingenting om hur den intagnes inställning förhåller sig till om ett förändrat beteende är önskvärt eller ej. En erbjuden

behandling medför även en förväntan på att få ett förändrat beteende. Det kan medföra en förlust i det uppfattade jaget för den intagne. Goffmans (2014, s.21) begrepp om *rollförlust* kan här appliceras, vilket innebär att den intagnes tidigare jaguppfattning förändras under frihetsberövning. *Resocialisering* kan även förstås enligt citatet, eftersom resocialisering syftar till att anpassa individens beteende, attityder och värderingar utifrån institutionens normer (Wernick 1974).

En annan aspekt som lyftes i intervjuerna riktar fokuset till hur de intagnas behov prioriteras i relation till resursfrågan. Behandling och förebyggande åtgärder förespråkas och anses behöva ges företräde framför införandet av strängare straff.

[...] redan idag finns det mycket tid som bara går till spillo för att resurserna inte finns [...] Så att man skulle kunna få in betydligt mer behandling och förebyggande och återfallsförebyggande åtgärder och stöd, där tänker jag att fokus skulle ligga än att titta på strängare straff till en början[...] prioritera de som har bedömts för låg risk för återfall och också gå någon form av behandling eller kanske inte lika djup behandling som medel eller hög riskerna. Men man har begått ett brott, något har hänt som man behöver jobba på, så tänker jag

-Mathilda

Respondenten beskriver den aktuella situationen och problematiken kring att strängare straff ges förtur som ett alternativ till behandling och förebyggande åtgärder. Detta citat går att koppla till det teoretiska begreppet *behandling* inom teorin om *rehabilitering*, som syftar bland annat till att behandla individer som begått brott genom att erbjuda stöd som möjligtvis kan resultera i mindre brottsbenägenhet (Sarnecki & Carlsson 2021, s.59). Den rådande situationen som respondenten beskriver verkar begränsa behandling och åtgärder som inkluderar samtliga intagna. Med anledning av nuvarande bristande resurser beskriver respondenten vikten av att tillföra resurser som tillgodoser alla intagnas rätt till stöd. Detta eftersom samtliga intagna begått ett brott och bör därför per automatik vara berättigade till stöd. För tillfället förefaller det av respondentens resonemang

att vistelsetiden på anstalten inte nyttjas på ett produktivt sätt. Respondenten motiverar att resurser bör i första hand fokusera på brottsförebyggande åtgärder.

5.2 Konsekvenser av strängare straff

5.2.1 Konsekvenser för intagna

Under intervjuernas gång framkom ett flertal konsekvenser till följd av strängare straff utifrån respondenternas upplevda erfarenheter. Ett återkommande tema som förekom kontinuerligt under intervjuernas gång knöts an till de intagnas hälsa. En respondent framställde en god utveckling av intagnas hälsa efter att kontakt med kriminalvården påbörjats.

[...] de som har levt på utsidan med pistol under kudden, levt på stress, själva blivit utsatta för hot och våld och själva kanske varit brottsoffer i olika sammanhang. När de kommer in och blir häktade, är de i en säker miljö så att säga. Där ser man klienter som sover mycket, äter, ser på tv, då har vi den biten där. När de kommer på anstalt är det lite samma sak. Dom får tre mål mat om dagen, mackor, fika, kan träna och så vidare. Så många mår nog faktiskt, man ser en förbättrad hälsa helt enkelt

-James

I citatet ovan beskriver intervjupersonen hur en god utveckling bland en del intagna har kunnat identifierats. Respondenten beskriver intagnas utsatthet i form av hot och våld innan vistelse på anstalt. Den utsattheten har kunnat vara en bidragande faktor till intagnas psykiska ohälsa enligt respondentens uppfattning, som troligtvis kan grunda sig främst i stress och rädsla hos de intagna. Respondenten uttrycker att i samband med frihetsberövning och byte till en säker miljö, förbättrades intagnas hälsa eftersom utsattheten inte längre var ständigt närvarande. Respondentens resonemang stämmer väl överens med tidigare forskning där den psykiska ohälsan till följd av bland annat våldsutsatthet förbättrades efter intagandet på anstalt (Alves, Maia & Teixeira 2016). Straffet i sig kan ses som en *rehabiliterande* insats eftersom behandlingens mål kan tolkas brett utifrån teorin (Sarnecki & Carlsson 2021, s.59). Avsaknad av en trygg miljö

kan ha varit den faktor som bidragit till att individen begått brott utifrån respondentens beskrivning. När den trygga miljön är säkerställd ges möjlighet för individen att rehabiliteras och återhämta sig ifrån en tidigare otrygg miljö. Respondenten beskriver att straffet även säkerställer ett regelbundet intag av näring, fritid och möjlighet att få tillräckligt med sömn vilket troligtvis förbättrar både den psykiska- och fysiska hälsan.

En annan motivering till förbättrad hälsa beskrevs föreliggande i en nedtrappning av anstaltens stränghet i olika säkerhetsklasser. Det framkom även en förbättrad hälsa bland intagna som blivit dömda för eget bruk av narkotika som fått en anpassad behandling.

Det bekräftades också av de som hade blivit nedklassade, att de tyckte det var mycket skönare att komma till en tredje [säkerhetsklass tre]. Det var öppnare, man fick röra sig fritt med frihet under ansvar. Man behövde inte sitta inlåst på sitt rum, det fanns saker att göra. [...] den psykiska hälsan påverkas, jag tänker att på anstalter där det kommer in intagna som kanske sitter för narkotikabrott, eget bruk eller sådär eller har ett missbruk och beroende, där är det mycket fokus på avgiftning, abstinens

- Mathilda

Utifrån respondentens resonemang framkommer det att intagnas hälsa påverkas positivt kontra negativt beroende på vilken säkerhetsklass de befinner sig på. En stränghet i högsta säkerhetsklass förstås av respondenten som en begränsning i individens utrymme för frihet, vilket kan påverka intagnas hälsa negativt. I relation till det resonerar respondenten kring en förbättrad hälsa vid en nedklassning som utgör mindre stränghet och ökad frihet för intagna att röra sig mer fritt på anstalt. Utifrån begreppet *total institution* av Goffman (2014, s.14-15) beskrivs det att verksamheternas kontrollerande miljö baseras på scheman och regler som skiljer sig från anstalt till anstalt. Genom respondentens resonemang går det att förstå en förbättrad hälsa eftersom den högre säkerhetsklassen haft mer

begränsad och kontrollerad miljö. Detta i jämförelse med den beskrivna nedklassning som utgör större frihet med mildare kontroll och begränsningar.

Utöver det framhöll respondenten ett annat konkret exempel av en förbättrad hälsa bland intagna med narkotikamissbruk, där olika behandlingsmetoder och vård erbjuds i syfte att komma ifrån sin missbruksproblematik och underlätta i abstinensfasen. Detta resonemang återknyts till tidigare forskning där det har kunnat visa på en positiv utveckling på hälsa bland intagna som tidigare haft en missbruksproblematik (Alves, Maia & Teixeira 2016). En annan studie visade även på positiva hälsoeffekter vid nyttjande av behandling och vårdprogram hos intagna vid längre straff (Hjalmarsson & Lindquist 2022). Respondentens resonemang går även att förstå utifrån teorin om *rehabilitering* som fokuserar delvis på behandlingsprogram, där stöd finns för individer att komma ifrån sin missbruksproblematik (Sarnecki & Carlsson 2021, s.59).

En respondent motsatte sig de positiva effekterna och resonerade i relation till negativa effekter för hälsan av införandet av strängare straff. Respondenten påpekar problem som kan uppstå med dubbelbeläggningar till följd av straffets stränghet, främst kan det innebära bristande utrymme för intagna att befria sina känslor.

Man har någonting som heter dubbelbeläggningar [...] man ska sova nu med den här personen. [...] Och det är ju ganska dåligt egentligen, för man kan ju aldrig vara sig själv [...] Dom visar ju inte sig svaga för varandra, de vill visa till alla att ”vi klarar av det här, visar att vi är starka”. Men många av dom här, när vi väl låser in *tidsangivelse*, när man väl får vara själva i sitt eget rum, då sitter dom säkert och gråter bakom kudden för de tycker det här är jobbigt. Så tänk när man har två stycken som sitter i ett rum, dom kan aldrig liksom slappna av och vara sig själva. Dom måste alltid hävda sig och alltid ta fram kanske de här dåliga sidorna om att ” jag är en tuff människa som klarar det här”

-Sam

Respondenten belyser i citatet hur verksamhetens införande av dubbelbeläggningar som blivit en produkt till följd av strängare straff och hur detta kan påverka intagna negativt. Den hårda framtoningen av de intagnas uppvisade hårdhet, hämmar deras möjlighet att uttrycka deras känslosamma sida vid behov enligt respondenten. Med hjälp av Goffmans (2014, s.21) begrepp om *rollförlust* går det att förstå de olika beskrivna känslorna. Det går möjligen att förstå att de intagna genomgår en ändrad jaguppfattning, på grund av isoleringen från omvärlden. Den rollförlust som skulle kunna ske kan bero på att den intagna förlorar kontakten med den känslosamma rollen till följd på bristande utrymme att ge uttryck för upplevda känslor. Därmed menar respondenten att det kan vara nödvändigt för de intagna att ha ett eget rum, för att frigöra de påfrestande och upplevda känslor.

Egna rum beskrivs av respondenten inte vara möjliga till följd av dubbelbeläggningar, vilket ytterligare kan innebära påfrestningar och möjligen påverka intagnas hälsa. Detta går att koppla till Goffmans (2014, s.16) begrepp om *totala institutioner*. Det mest centrala karaktärsdrag för dessa institutioner är den hierarkiska ordning som råder inom institutionerna. Beslut som fattas på högre nivå resulterar i konsekvenser för de individer som befinner sig längre ner i den hierarkiska ordningen. I respondentens uttryckta uppfattning går det att förstå hur de som befinner sig längst ner i den hierarkiska ordningen, blir i detta fall intagna som får hantera konsekvenserna för beslut som tagits på högre nivå. Resultatet av dubbelbeläggningar har blivit att de intagna inte har rätt att välja bostadsrum enligt respondenten. De går att förstå att intagna saknar makt att fatta de beslutet på grund av en underordnad position i den hierarkiska ordningen. Därutöver går det att se likheter med tidigare forskning som visade resultat på negativa effekter på hälsan för kvinnor som bland annat delade ett gemensamt bostadsrum (Douglas, Plugge & Fitzpatrick 2009).

Ett annat återkommande tema var svårigheter att återanknyta till arbetsmarknaden, grova brott uttrycktes medföra ytterligare svårigheter att komma in på arbetsmarknaden. Svårigheterna antogs grunda sig i fördomar och förutfattade meningar som påverkar möjligheten till att inträda på arbetsmarknaden.

Det är väldigt svårt utifrån vad jag har fått från intagna och fått höra och själv kan tro, så är det väldigt svårt att ha det brottet som många av våra intagna har på *anstalts namn* [med] sexualbrottslingar. Den stämpeln och allt det här kan påverka otroligt mycket och det påverkar många olika arbetsmöjligheter, och just för att du har den här stämpeln kan det påverka under lång tid jämfört med många andra [...] det finns ju andra brott också som mord exempelvis, som kan vara en stor svårighet att ges möjlighet till [arbete]

- Glenn

Intervjupersonen beskriver att intagna har begränsade möjligheter till arbete efter avtjänat straff, särskilt för sexualbrottslingar och personer som begått mord. Det förefaller som att respondenten ställer brottstyperna mot varandra, och brottstypen vägs in vid bedömningen för möjligheter för arbete efter avtjänat straff. Vidare beskriver respondenten i citatet att brottet tycks definiera individen i sin helhet, vilket i sin tur skapar begränsningar och svårigheter för framtida möjligheter att kunna få ett arbete. Detta stämmer väl överens med tidigare forskning som visar på sämre förutsättningar för individer som avtjänat ett fängelsestraff. Forskning har även visat på att fängelsedömda individer utgör en marginaliserad och underordnad position i samhället samt att de påträffas av negativa attityder från arbetsgivare (Apel & Sweeten 2010; Bäckman, Estrada & Nilsson 2018; Graffam, Shinkfield & Hardcastle 2008; Ramakers et al 2015)

En annan respondent hänvisar till att arbetsmöjligheterna främst beror på vilken typ av arbete som söks. Brottstypen blir därför inte avgörande för huruvida inträdet av arbetsmarknaden förhåller sig till det begångna brottet.

Sen så kanske folk har vissa utbildningar på vissa anstalter där och kanske folk tvekar på att anställa, jag vet inte faktiskt. Det beror på från företag till företag också. Men jag tänker så här inom industrin i alla fall, där bryr de inte sig om ditt brottsregister. [...] För vissa när de kommer in till oss, dom

kanske inte har haft ett jobb innan. Deras jobb kanske har varit att vara kriminell. Det beror på vilken utbildning man har tagit. För alla utbildningar i dag är utformade på ett visst sätt för att man ska kunna få jobb efter direkt

- Sam

Det förefaller som att respondenten har upplevt möjligheter för intagna att få tillgång till arbetsmöjligheter, beroende på vilket arbete som söks och vilken utbildning intagna fått. Baserat på den utbildning som erbjuds på anstalt, ökas möjligheterna till arbetet efter avtjänat straff enligt respondenten. Utbildningarna tycks vara konstruerade utefter vilka möjligheter som finns på arbetsmarknaden för de individer som fått en fängelsedom. Potentiella arbetsgivare ges en stor beaktning, eftersom brott värderas olika inom olika yrken i enlighet med respondentens beskrivning. Respondenten beskriver att kriminalvården har en viktig roll att erbjuda tillgång till utbildning, som senare kan resultera i att individen får ett arbete. Särskilt viktigt är det för individer som tidigare saknat erfarenheter av att ha en utbildning och ett arbete beskriver respondenten.

I relation till den tidigare forskningen betonas vikten av utbildning som en förutsättning för att senare få en anställning efter avtjänat straff (Ramakers et al 2015). Teorin om *rehabilitering* blir aktuell eftersom rehabilitering ger olika förutsättningar för återanpassning genom bland annat tillgång till utbildning. Möjligheten till att utbilda sig eller omskola sig till ett nytt yrke finns för att de intagna efter frigivning skall ha bättre förutsättningar för att få en anställning (Sarnecki & Carlsson 2021, s.66). Det går dessutom att tolka respondentens resonemang kring strängare straff i förhållande till utbildningsmöjligheter. Genom strängare och längre straff skulle individens möjligheter till utbildning kunna förstärkas.

När det handlar om straffets konsekvenser för individen var även nära relationer ett tema som togs upp och resonerades kring, dock i termer av hur barn som anhöriga påverkas av att en förälder får ett straff. Både positiva och negativa effekter kunde identifieras under intervjuerna.

Jag tror att det är en generell negativ påverkan, försvårar i kontakten och liksom det fortsatta relationsskapandet. Det blir ju ett hinder som försvårar dom delarna, så framför allt negativt och särskilt om det är föräldrar till de som har barn. Jag tänker att framför allt de som har barn och liksom relationen till barnen påverkas negativt, sen tänker jag att kanske vissa liksom även påverkas positivt. Att nu har dom tagit sig igenom någonting jobbigt tillsammans. Man har sett hur svårt det kan vara men [det] byggs upp en relation utifrån det och blivit starkare

-Mathilda

Utifrån respondentens resonemang tycks konsekvensen av frihetsberövande kunna ha en positiv och negativ effekt på relationer. Respondenten belyser hur straff skulle kunna hämma relationer i samband med att en individ frihetsberövas. Den svårighet som benämns av respondenten kan kopplas till upprätthållandet av kontakt med barnet och även en utmaning i att upprätthålla relationen mellan förälder och barn. Med införandet av strängare straff kan det tolkas som att de konsekvenserna möjligen kan förstärkas. Vidare understryker respondenten att dessa utmaningar inte nödvändigtvis måste betraktas ha en negativ påverkan, det kan snarare ses som en möjlighet för att förstärka en relation. Det går att förstå de negativa konsekvenserna för relationerna utifrån Goffmans *totala institutioner*. Goffman beskriver att totala institutioners fysiska miljö är utformad på ett sätt som skapar svårigheter och begränsningar det sociala umgänget (Goffman 2014, s.13). Även tidigare forskning visar på en negativ effekt hos anhöriga och barn, dock i andra termer än relationsskapande. Exempelvis har forskningen kunnat påvisa negativa effekter för barns hälsa av bland annat upplevt stigma, lågt självförtroende och trauma (Beresford, Loucks & Raikes 2020).

5.2.2 Konsekvenser för verksamhet

Samtliga respondenter resonerade kring vilka konsekvenser som skulle kunna aktualiseras för verksamheten, i samband med införandet av strängare straff utifrån deras upplevda erfarenheter. Resonemangen kopplades ihop med framför allt hur den aktuella miljön ser ut på anstalterna i fråga.

[...]vi har dubbelbeläggning på alla våra avdelningar [...] det finns inte riktigt plats. Vart de ska befinna sig, och de blir irriterade på varandra utifrån vilka de hamnar med. Man väljer inte vem man sover med, och det blir väldigt mycket påtagligt för oss kriminalvårdare. För att vi har ingenting med saken att göra, men det är ju oftast vi som får höra det så att det är påtagligt för både intagna och vårdare [...] Vi är väldigt skonade från hot och våld på vår anstalt, men det har lite med att göra att vi inte har så långa straff hos oss. Men om man nu skärper straffen och så vidare, så kan det ju leda till att det slår slint i att "jag har ingenting att förlora så jag kan lika gärna hota mig ut härifrån". Så jag tror att hot och våld mot främst oss vårdare kan öka i så fall

-Glenn

Ett upplevt problem av respondenten var att det råder en överbeläggning som påverkar verksamheten i flera aspekter. De konsekvenser som följer kan förklaras med Goffmans begrepp om den *totala institutionen*. Intagna och medarbetare påverkas oundvikligen av beslut som har fattats på en högre nivå till följd av att de saknar inflytande i det byråkratiska ledet (Goffman 2014, s.13-16, 85).

Respondenten beskriver att den rådande överbeläggningen skulle kunna ha en påverkan på intagnas humör, vilket i sin tur riskerar att ha en negativ påverkan på atmosfären i anstalterna. Respondenten beskriver även att ytterligare straffskärpningar eventuellt kan förvärra arbetsituationen för kriminalvårdare, och att straffskärpningar blir en direkt fråga om säkerhet.

Ytterligare påfrestning enligt respondenten skulle kunna vara ökade risker för hot och våld mot kriminalvårdare, eftersom de intagna kan utveckla ett aggressivt beteende i samband med den upplevda känslan att inte ha någonting att förlora. En viktig poängtering av respondenten är att kriminalvårdare får ta ansvar för förändringar som sker till följd av strängare straff, trots att det inte är kriminalvårdare i fråga som beslutar om förändringarna. Det kan förklaras med att kriminalvårdare har en underordnad position till de som fattar beslut på den högre nivån. Det kan även förstås utifrån Goffman (2014) att medarbetare blir företrädare för institutionen (Goffman 2014, s.85) och därför går det att tolka som att kriminalvårdarna får ta ansvar för konsekvenserna av missnöjet som uppstår. Detta understryks vidare av den tidigare forskningen som betonar det höga trycket av intagna och dubbelbeläggningar som försämrar arbetsmiljön för kriminalvårdare. Det föreligger även säkerhetsrisker för kriminalvårdspersonal att bli utsatta för hot och våld till följd av det höga trycket av intagna (Gordon & Baker 2017; Nurse, Woodcock & Ormsby 2003). Forskningen av Damsa (2021) beskriver liknande problematik i form av skadliga konsekvenser som en hårdare kriminalpolitik kan medföra för verksamheten.

Ett annat problem som möjligen skulle kunna uppstå vid införandet av strängare straff handlar om arbetsbelastning för kriminalvårdare.

[...] om det blir straffskärpning och att vi får mindre utrymme att husera dom, då blir det ju absolut större arbetsbelastning för oss.

Och ännu mer högre tryck på att liksom hantera dem på ett rätt sätt. Så där är en absolut, en möjlig risk för vår arbetsmiljö här

-Mumrik

Intervjupersonen beskriver möjliga konsekvenser som kan uppstå i relation till strängare straff, särskild betoning gavs i en eventuell ökad arbetsbelastning för kriminalvårdare på grund av platsbrist och en ökning av intagna. Respondenten uttrycker även en oro kring hur ökad arbetsbelastning skulle kunna påverka kriminalvårdares möjligheter att bemöta intagna på ett regelrätt sätt. I den tidigare forskningen diskuteras det hur den höga arbetsbelastningen kan påverka kriminalvårdarens arbete negativt, på grund av det höga trycket av intagna. Det

kan innebära att kriminalvårdspersonal stöter på hinder, som försvårar deras möjlighet att tillgodose de intagnas behov på ett rättvist sätt (Nurse, Woodcock & Ormsby 2003).

En respondent tydliggjorde både aktuella men även potentiella problem som kan uppstå i samband med strängare straff för verksamheten och kriminalvårdare som arbetar på anstalt.

Jag är ganska säker på att vi har en personalplanering som är baserad på 85 procents beläggning. Men vi har en över 100 procents beläggning och då blir det stora fokuset på säkerhetsarbetet sen, att förhindra hot och våld mot personal och gentemot intagna. [...] Du kan inte planera arbetet, ständigt avbruten. Du får arbetsanhopningar, du kan få klientkonstellationer som är jobbiga. Du får ägna dig åt säkerhetsarbete hela tiden, administrativt arbete blir åsidosatt. Det blir jobbigare i arbetsgruppen, arbetsgruppen blir större. Du får samordning svårigheter. Alltså överlämningar, informations överlämningar [...] du blir inte effektivare för att ni är fler utan får i stället samordningsproblem. Och det märker man redan idag när det är stora arbetsgrupper, du vet inte vem du ska jobba med nästa dag, du har jätte många klienter du ska hålla koll på [...] Det blir den här typen av problem, skitfrågor som orsakar turbulens och irritation.

-James

Respondenten uppger om redan upplevda problem med den nuvarande situationen på anstalten. Enligt respondenten uppkommer svårigheter exempelvis för arbetsgruppen att samordna arbetet, osäkerhet kring hur nästkommande dag ser ut och tidsbrist vid överlämning av information för den personal som skall påbörja sitt arbetspass. Respondenten beskriver även svårigheter med att hinna med tillhörande administrativa arbetsuppgifter ersätts till följd av ett behov där säkerheten behöver prioriteras, och större arbetsgrupper tenderar att fungera kontraproduktivt på grund av förvirring. Även grupperingar av intagna tas upp

som en risk som innebär för kriminalvårdare att ständigt beakta säkerhetsfrågan enligt respondenten. De grupperingar som kan skapas går att förstå utifrån Goffmans begrepp om *resocialisering*. Wernick (1974) beskriver att resocialisering syftar till att anpassa individens beteende till vad som anses vara acceptabelt inom ramen för institutionens normer. Det går att tolka begreppet som en resocialisering som sker mellan de intagna som skapar sina egna normsystem inom institutionen. Det skulle kunna leda till en oönskad återanpassning bland individer i form av grupperingar som går emot institutionens normer och regler.

De konsekvenser som beskrivs av respondenten kan tolkas vara till följd av den hierarkiska ordning som återfinns i *totala institutioner*. Goffman förklarar även att det kan skapas en maktobalans mellan intagna som underordnad grupp och personal som en överordnad grupp (Goffman 2014, s.16, 85-86). De beskrivna grupperingar som råder kan förklaras utifrån den maktobalansen som uppstår, därför behöver kriminalvårdare inta en högre position för att värna om den egna säkerheten. Den tidigare forskningen har också kunnat konstatera att hög arbetsbelastning har en negativ påverkan på personal. Vid hög arbetsbelastning blir resultatet en ökad omplacering och omfördelning av personal på anstalter. En ökad sjukfrånvaro och påtaglig inre stress är faktorer som har kunnat kopplas samman till följd av organisatoriska svårigheter (Holmes & MacInnes 2003).

6. Slutdiskussion

Studien syftade till att undersöka kriminalvårdares resonemang kring strängare straff och vilka möjligheter och utmaningar som blir till följd av straffskärpningar. De första frågeställningarna var följande; *hur resonerar kriminalvårdare kring strängare straff?* och *hur kan resonemangen förstås utifrån straffteoretiska begrepp?* Genom studiens resultat och analys kan frågeställningarna besvaras med varierande resonemang. Det fanns en gemensam uppfattning om att strängare straff kunde ha en viss avskräckande effekt på specifika grupper, vilka dessa grupper var fanns en delad uppfattning om. Framför allt ter det sig i materialet som att det utifrån kriminalvårdarnas resonemang finns en avskräckande effekt för de individer som inte ingår i en gemenskap och större sammanhang. Avskräckning förefaller ha en verkande effekt bland de individer som begår mindre allvarliga brott. Ett motstridigt resultat för avskräckning visade sig handla om institutionsmiljön och att längre straff utifrån flera respondenters perspektiv inte verkade vara avskräckande för specifika grupper.

Inlåsning i relation till strängare straff kunde emellertid berättigas av flera respondenter under särskilda villkor. Framför allt visade resultatet att inkapacitering var aktuellt med betoning på om det gällde specifika grupper. Däremot motiverades inkapacitering och längre straff med förutsättning att resurser skulle utökas för rehabilitering med fokus på behandlingsinsatser. Detta resultat var märkbart i förhållande till teoretiska begrepp som återfinns inom straffteorin och tidigare forskning. De valda teoretiska begreppen förklarar inte hur inkapacitering och rehabilitering kan samverka, det brottsförebyggande arbetet förutsatte enligt kriminalvårdare en kombination av båda för att ha en effekt på en minskning på brottsbenägenhet. I den tidigare forskningen relaterades inte inkapacitering till rehabilitering på det sätt som gjordes bland respondenter i denna studie. En nyansering som avvek från de andra resonemangen kunde kopplas till en idé om vedergällning, dock var vedergällning inte aktuell i generella termer och applicerbar för samtliga brottstyper. Det gjordes en skillnad på brott utifrån vilken fysisk skada det bringar andra individer. I de fall där inte

andra individer lidit fysiska men var dock inte strängare straff motiverat. Vidare till den tredje frågeställningen; *hur tror kriminalvårdare att strängare straff påverkar de intagna?* Det fanns motstridiga uppfattningar kring hur hälsan hos de intagna påverkades, både i fysisk- och psykisk form. Dels kunde respondenterna identifiera en förbättrad hälsa hos intagna som varit frihetsberövade. Framför allt gällde förbättringen de individer som levt under våldsutsatthet och stress. Detta gällde även de individer som successivt utsattes för minskad stränghet i form av nedtrappning i säkerhetsklass, och därigenom fått mer frihet. Det reflekterades även kring att de intagna hade fått en förbättrad hälsa i de fall där det tidigare förelåg en missbruksproblematik, som de intagna erbjöds behandling för. Den negativa utvecklingen på intagnas hälsa beskrevs föreligga till följd av straffets stränghet.

En konsekvens av straffets stränghet innebar ett ökat antal av intagna som resulterade i trångboddhet och dubbelbeläggningar. Den beskrivna dubbelbeläggningen påverkade intagnas hälsa negativt, eftersom ett delat bostadsrum kunde innebära svårigheter för intagna att få tid att själva reflektera och känna in sina egna känslor. Ett mönster uppenbarade sig vad gällde arbetsmarknadsanknytning, respondenterna gav en gemensam uppfattning om att intagna hade sämre förutsättningar för att få tillträde till arbetsmarknaden. Specifika brottstyper verkade stå inför stora svårigheter att få en anställning efter avtjänat straff, vilket skulle kunna förstärkas till följd av strängare straff. Det fanns en tvetydig uppfattning om huruvida relationer påverkades. En negativ utveckling kunde generellt identifieras som följd av att en anhörig var frihetsberövad, genom strängare straff skulle dessa konsekvenser kunna få ökade negativa effekter på relationer. Däremot kunde även en positiv utveckling av relationer förstås utifrån frihetsberövandet, då det gav en möjlighet att stärka relationen genom att tillsammans hantera ett hinder för relationskapandet.

Slutligen följs studiens sista frågeställning av; *hur tror kriminalvårdare att strängare straff påverkar verksamheten?* Återkommande teman belyste olika konsekvenser för verksamheten och för kriminalvårdare, dubbelbeläggningar var något som var vanligt förekommande i de olika anstalterna oavsett säkerhetsklass. Det problemet som dubbelbeläggningar medförde var bland annat sämre miljö för

kriminalvårdare och intagna. Detta skulle kunna leda till en säkerhetsfråga för kriminalvårdare, eftersom det antogs att hot och våld gentemot kriminalvårdare skulle kunna öka till följd av dubbelbeläggningar. Respondenterna kunde även se en ökad risk för oönskade grupperingar bland de intagna. Särskilt belyste respondenterna att det var kriminalvårdarna som skulle stå till svars för politikerns beslut om strängare straff, eftersom det är kriminalvårdare som är den synliga professionen som verkställer straff. Ytterligare ett problem var en stor arbetsbelastning för kriminalvårdare eftersom de får hantera den ökning av intagna och platsbristen det medför. I praktiken kan det innebära att det blir svårt för kriminalvårdare att tillgodose de behov som finns hos de intagna. Kriminalvårdare belyste även en negativ konsekvens för verksamheten var att det fanns samordningsproblem och en tidsbrist för att hinna med de arbetsuppgifter som innefattas i kriminalvårdarens uppdrag.

Eftersom uppsatsen tagit en kvalitativ ansats är det viktigt att understryka att studien inte syftat till att ge ett entydigt svar på frågeställningarna. Variationen på resonemangen har i stället bistått med en ökad förståelse och bidragit med en kunskap för hur kriminalvårdare kan resonera kring strängare straff. De resultat som visade motstridiga uppfattningar kan bero på dels arbetserfarenheter, det kan även handla om vilket klientel som respondenterna kommit i kontakt med i det dagliga arbetet. Det kan även bero på att den teoretiska förståelsen av det praktiska arbetet skiljde sig mellan respondenterna, samt att nivån på utbildning skiljde sig respondenterna emellan. Eftersom studien belyser resonemang har det emellertid varit utmanande att applicera teori, eftersom de teoretiska begreppen inte tar hänsyn till en nyansering av ställningstaganden. Utifrån tidigare forskning kunde det finnas likheter mellan respondenternas resonemang och utgångspunkterna i tidigare forskning. Däremot kunde utfallet skilja sig i resonemangen mellan tidigare forskning och respondenternas svar i studien.

Sammantaget kan dessa resonemang vara till stöd för att belysa hur begränsningar, möjligheter och konsekvenser kan förstås utifrån ett arbete som villkoras och förankras i politiska beslut. Det kan därför vara värdefullt att inkludera de yrkesverksammas förståelse i utformning av organisationer som är politiskt förankrade, eftersom de yrkesverksamma är de som möter svårigheter

och möjligheter. Att nå en hållbar utveckling i en verksamhet handlar om att ta hänsyn till mer än ideologiska grunder. I denna uppsats anses en ökad förståelse och kunskap producerats genom kriminalvårdares perspektiv på strängare straff, eftersom detta perspektiv är bristfälligt i forskning. Kriminalvårdare har getts utrymme att bidra med sin uppfattning som förvärvats genom kunskap baserad på arbetserfarenhet, för hur politiska beslut påverkar både den enskilde individen och en statligt styrd verksamhet. Det påverkar det sociala arbetet i flera led eftersom socialt arbete riktar in sig till både individer som är aktuella för straffrättsliga insatser, och även insatser som skall verka förebyggande och vårdande efter avtjänat straff.

6.1 Förslag för fortsatt forskning

Utifrån forskningsproblemet och dess kunskapslucka vad gäller kriminalvårdares resonemang uppmuntras särskilt vidare forskning på området, eftersom kriminalvårdare besitter en unik form av kunskap som grundar sig i praktisk arbetserfarenhet. Under arbetet gång har en nyanserad beskrivning och en ökad förståelse skapats för hur kriminalvårdare resonerar i relation till strängare straff och dess konsekvenser. Under genomgång av det empiriska materialet återfanns intressanta distinktioner mellan kriminalvårdarnas resonemang som inte var relevant för studiens ändamål. Resonemangen tycktes kunna skilja sig beroende av vilken typ av klientel respondenten arbetade med i det dagliga arbetet. Det hade kunnat vara intressant att undersöka hur kriminalvårdare resonerar utifrån olika brottstyper, och om den skillnaden påverkar synen till strängare straff. Ett annat ämne som hade varit intressant att undersöka skulle kunna fokusera på hur en kombination av inkapacitering och rehabilitering har effekt i relation till strängare straff. Av studiens empiriska material visades en bild av hur kriminalvårdare resonerar för en effekt som står i konflikt till av vad strängare straff är ämnad till att göra. I studiens resultat var urvalet för litet för att kunna konstatera skillnaden, för fortsatt forskning behövs ett större urval för att kunna urskilja olika mönster och nyansering för effekterna av strängare straff.

Referenslista

Abrams, David. (2012). Estimating the Deterrent Effect of Incarceration using Sentencing Enhancements. *American Economic Journal: Applied Economics*. vol.4(4). ss.32–56.

DOI:<https://www-jstor-org.ezproxy.ub.gu.se/stable/23269741?sid=primo>

Alves, Joana., Maia, Ângela & Teixeira, Filipa. (2016). Health Conditions Prior to Imprisonment and the Impact of Prison on Health. *Qualitative health research*. vol. 26(6). ss. 782–792. DOI: <https://doi.org/10.1177/1049732315617217>

Andersson, Robert & Nilsson, Roddy. (2017). *Svensk kriminalpolitik*. 2.uppl. Stockholm: Liber

Andersson Åkerblom, Tobias. (2019). 14 polischefer: Hårdare straff löser inte gängproblemen. *Göteborgs Posten*. URL:<https://www.gp.se/nyheter/14-polischefer-h%C3%A5rdare-straff-l%C3%B6ser-inte-g%C3%A4ngproblemen-1.19270094> [Hämtad 2023-03-14]

Apel, Robert & Sweeten, Gary. (2010). The impact of incarceration on employment during the transition to adulthood. *Social Problems (Berkeley, Calif)*. vol. 57(3). ss. 448–79. DOI: <https://doi.org/10.1525/sp.2010.57.3.448>

Beresford, Sarah., Loucks, Nancy & Raikes, Ben. (2020). The health impact on children affected by parental imprisonment. *BMJ paediatrics open*. vol. 4(1). ss.e000275–e000275. DOI: <http://dx.doi.org/10.1136/bmjpo-2018-000275>

Besemer, Kristen., Weijer, Steve & Dennison, Susan. (2018). Risk Marker or Risk Mechanism? The effect of family, household, and parental imprisonment on children and adults' social support and mental health. *Criminal justice and behavior*. vol. 45(8). ss. 1154–1173. DOI: <https://journals-sagepub.com.ezproxy.ub.gu.se/doi/full/10.1177/0093854818782711>

Bhuller, Manudeep., Dahl, Gordon., Løken, Katrine. & Mogstad, Magne. (2019). Incarceration, Recidivism and Employment. *Journal of Political Economy*. vol.128(4). ss. 1269–1324. DOI: <https://www-journals-uchicago.edu.ezproxy.ub.gu.se/doi/full/10.1086/705330>

- Braun, Virginia & Clarke, Victoria. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*. vol. 3(2). ss. 77–101.
DOI: [10 1191/1478088706qp063oa](https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa)
- Bryman, Alan. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3.uppl. Stockholm: Liber
- Buonanno, Paolo & Raphael, Steven. (2013). Incarceration and Incapacitation: Evidence from the 2006 Italian Collective Pardon. *The American economic review*. vol. 103(6). ss. 2437–2465. URL: <https://www.jstor.org/stable/42920656>
- Bäckman, Olof., Estrada, Felipe & Nilsson, Anders. (2018). Locked up and locked out? The impact of imprisonment on labour market attachment. *British journal of criminology*. vol.58 (5). ss.1044-1065. URL: https://heinonline-org.ezproxy.ub.gu.se/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/bjcrim58&id=1050&men_tab=srchresults
- Carrabine, Eamonn. (2019). Incapacitation. I Mclaughlin, Eugene & Muncie, John. (red.). *The SAGE Dictionary of Criminology*. 4.uppl. Los Angeles: SAGE
- Chalfin, Aaron & McCrary, Justin. (2017). Criminal Deterrence: A Review of the Literature. *Journal of Economic Literature*. vol.55 (1). ss.5-48. URL: <https://www-jstor-org.ezproxy.ub.gu.se/stable/26303230>
- Collins, Randall. (2008). *Den sociologiska blicken-Att se bortom det uppenbara*. Lund: Studentlitteratur.
- Damsa, Dorina. (2021). This is not what I signed up for- Danish prison officers attitudes towards more punitive penal policies. *Punishment & Society*. vol. 25(2). ss. 430-448.
DOI: <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1177/14624745211068870>
- Douglas, Nicola., Plugge, Emma & Fitzpatrick, Ray. (2009). The impact of imprisonment on health: what do women prisoners say?. *Journal of Epidemiology and Community Health*. vol. 63 (9). ss.749-754. URL: <https://www-jstor-org.ezproxy.ub.gu.se/stable/20721048>

Drago, Francesco, Galbiati, Roberto & Vertova, Pietro. (2009). The Deterrent Effects of Prison: Evidence from a Natural Experiment. *Journal of Political Economy*. vol.117 (2). ss. 257–280. DOI: <https://doi.org/10.1086/599286>

Engdahl, Oskar & Lindgren, Sven-Åke. (2017). *Varför begår människor brott?* 1.uppl. Lund: Studentlitteratur

Expressen. (2013). Moderaterna vill slopa straffrabatt för unga. *Expressen*. URL: <https://www.expressen.se/nyheter/moderaterna-vill-slopa-straffrabatt-for-unga/> [Hämtad: 2023-03-14]

Goffman, Erving. (2014). *Totala institutioner: fyra essäer om anstaltslivets sociala villkor*. 2.uppl. Lund: Studentlitteratur

Gordon, Jill & Baker, Thomas. (2017). Examining Correctional Officers' Fear of Victimization by Inmates: The Influence of Fear Facilitators and Fear Inhibitors. *Criminal justice policy review*. vol. 28(5). ss. 462–487. DOI: <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1177/0887403415589630>

Graffam, Joseph., Shinkfield, Alison & Hardcastle, Lesley. (2008). The perceived employability of ex-prisoners and offenders. *International journal of offender therapy and comparative criminology*. vol.52 (6). ss.673-685. DOI: <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1177/0306624X07307783>

Granström, Görel. (2023). Varför används brottsoffret som argument för strängare straff? *Tidskrift för kriminalvård*. URL: <https://www.tfkriminalvard.se/debatt/varfor-anvands-brottsoffret-som-argument-for-strangare-straff/?fbclid=IwAR140xH654kaaUETHcU9zzkIS9TG3eZWhzDAopOx9-TmkkRmwihDEdxvu-4> [Hämtad: 2023-04-24]

Göransson, Birgitta., Forkby, Torbjörn., Granström, Pelle & Tham, Henrik. (2022). Att hårdare straff minskar brottsligheten är rent önsketänkande. *Göteborgs-Posten*. URL: <https://www.gp.se/debatt/att-h%C3%A5rdare-straff-minska> [Hämtad: 2023-02-28]

Helland, Eric & Tabarrok, Alexander. (2007). Does Three Strikes Deter?: A Nonparametric Estimation. *The Journal of Human Resources*. vol.42 (2). ss. 309-330. URL: <https://www-jstor-org.ezproxy.ub.gu.se/stable/40057307?sid=primo>

Hermansson, Klara. (2022). Vad vi önskar när vi önskar ”tuffare tag”. *Svenska Dagbladet*. URL: <https://www.svd.se/a/7d9or9/vad-vi-onskar-nar-vi-onskar-oss-tuffare-tag> [Hämtad: 2023-04-24]

Hjalmarsson, Randi & Lindquist, Matthew. (2022). The health effects of prison. *American Economic Journal: Applied Economics*. vol.14 (4). ss.234-270. URL: <https://www-aeaweb-org.ezproxy.ub.gu.se/articles?id=10.1257/app.20200615>

Hollin, Clive. (2019). Rehabilitation. I Mclaughlin, Eugene & Muncie, John. (red.). *The SAGE Dictionary of Criminology*. 4.uppl. Los Angeles: SAGE

Holmes, Susan & MacInnes, Douglas. (2003). Contributors to stress among prison service staff. *British Journal of Forensic Practice*. vol 5 (2). ss. 16–24. DOI: <https://doi.org/10.1108/14636646200300010>

Jerre, Kristina & Tham, Henrik. (2010). *Svenskarnas syn på straff*. Kriminologiska Institutionen Stockholm Universitet. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:351803/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad 2023-03-07]

Kindström, Matilda. (2022). Slopad straffrabatt för unga efter ökad brottslighet. *Sveriges Radio*. URL: https://sverigesradio.se/artikel/slopad-straffrabatt-for-unga-efter-okad-brottslighet?fbclid=iwar2b64wxwgppqkcg_d1tzonxbsc_qq3niuw0z4lsxiix8yisx4ds6a83vy [Hämtad: 2023-04-24]

Kirk, David & Wakefield, Sara. (2018). Collateral Consequences of Punishment: A Critical Review and Path Forward. *Annual Review of Criminology*. vol.1 (1). ss. 171–194. DOI: <https://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev-criminol-032317-092045>

Kriminalvården (u.å.a). Det här är fängelse. *Kriminalvården*. URL: <https://www.kriminalvarden.se/lattlast/det-har-ar-fangelse/> [Hämtad: 2023-03-03]

Kriminalvården (u.å.b). Kriminalvårdens uppdrag. *Kriminalvården*. URL: <https://www.kriminalvarden.se/om-kriminalvarden/kriminalvardens-uppdrag/> [Hämtad: 2023-02-27]

Kvale, Steinar. (2007). *Doing Interviews*. 1.uppl. Los Angeles, [Calif.]; London: SAGE
DOI: <https://doi.org/10.4135/9781849208963>

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3.uppl. Lund: Studentlitteratur.

Larsen, Britt. (2017). Educational Outcomes After Serving with Electronic Monitoring: Results from a Natural Experiment. *Journal of Quantitative Criminology*. vol.33(1). ss. 157–178. URL: <https://www-jstor-org.ezproxy.ub.gu.se/stable/48701080>

Liberalerna. (2022). Tidöavtalet: Överenskommelse för Sverige. *Liberalerna*. URL: <https://www.liberalerna.se/wp-content/uploads/tidoavtalet-overenskommelse-for-sverige-slutlig.pdf> [Hämtad: 2023-02-23].

Long, Wei. (2018). Does longer incarceration deter or incapacitate crime? Evidence from Truth-in-Sentencing reform. *Applied Economics*. vol. 50 (24). ss. 2664-2676. DOI: <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1080/00036846.2017.1406654>

Lundh Sammeli, Fredrik. (2021). Gängens brott måste leda till längre straff. *Aftonbladet*. URL:https://www.aftonbladet.se/debatt/a/x8JvMB/gangens-brott-maste-leda-till-langre-straff?fbclid=IwAR0UPmA_KEt6wlgRB8knv77ooZRH5-NgmKWq304qc_StB-u2hpKqXcvm4c [Hämtad: 2023-03-09]

Marvell, Thomas & Moody, Carlisle. (2001). The Lethal Effects of Three-Strikes Laws. *The Journal of legal studies*. vol. 30(1). ss. 89–106. DOI: <https://doi.org/10.1086/468112>

McLaughlin, Eugene. (2019). Deterrence. I McLaughlin, Eugene & Muncie, John. (red.). *The SAGE Dictionary of Criminology*. 4.uppl. Los Angeles: SAGE

Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans. (2013). Introduktion: Vad är ett socialt problem? I Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red.). *Perspektiv på sociala problem*. 2 uppl. Stockholm: Natur & Kultur

Moderaterna. (u.å.). Skärpta straff. *Moderaterna*. URL: <https://moderaterna.se/var-politik/straff/> [Hämtad: 2023-03-14]

Murray, Joseph & Farrington, David. (2005). Parental imprisonment: effects on boys' antisocial behaviour and delinquency through the life-course. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. vol. 46(12). ss. 1269–1278. DOI: <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1111/j.1469-7610.2005.01433.x>

Murray, Joseph & Farrington, David. (2008). The Effects of Parental Imprisonment on Children. *Crime and Justice (Chicago Ill)*. vol. 37(1). ss. 133–206. DOI: <https://doi.org/10.1086/520070>

Nagin, Daniel. (2013). Deterrence in the Twenty-First Century. *Crime and Justice*. vol.42 (1). ss.199–263 URL: <https://www-jstor.org.ezproxy.ub.gu.se/stable/10.1086/670398>.

Nilsson, Emmeli. (2022). Kriminalvårdaren: Frukansvärt läge- hot och våld kommer öka. *Arbetet*. URL: <https://arbetet.se/2022/09/08/kriminalvardaren-fruktansvart-lage-hot-och-vald-kommer-oka/> [Hämtad: 2023-02-28]

Nurse, Jo., Woodcock, Paul & Ormsby, Jim. (2003). Influence of environmental factors on mental health within prisons: focus group study. *BMJ*. vol. 327(7413). ss. 480–483. URL: <https://www.jstor.org/stable/25455382>

Pease, Ken. (2019). Rational choice theory. I McLaughlin, Eugene & Muncie, John. (red.). *The SAGE Dictionary of Criminology*. 4.uppl. Los Angeles: SAGE

Ramakers, Anke., Wilsem van, Johan., Nieuwebeerta, Paul & Dirkzwager, Anja. (2015). Down before they go in: A study on pre-prison labour market attachment. *European journal on criminal policy and research*. vol. 21(1). ss. 65–82. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10610-014-9234-x>

Sarnecki, Jerzy. (2014). *Introduktion till kriminologi Volym I*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur

Sarnecki, Jerzy & Carlsson, Christoffer. (2021). *Introduktion till kriminologi Volym II Straff och prevention*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Schnittker, Jason & John, Andrea. (2007). Enduring Stigma: The Long-Term Effects of Incarceration on Health. *Journal of Health and Social Behavior*. vol. 48(2). ss. 115–130. URL: <https://www.jstor.org/stable/27638699>

Socia, Kelly,. Rydberg, Jason & Dum, Christopher. (2021). Punitive attitudes toward individuals convicted of sex offenses: A Vignette study. *Justice Quarterly*. vol.38 (6), ss.1262-1289. DOI: <https://www-tandfonline-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/full/10.1080/07418825.2019.1683218>

Steiner, Benjamin & Wooldredge, John. (2009). Rethinking the Link Between Institutional Crowding and Inmate Misconduct. *The Prison Journal (Philadelphia, Pa.)*. vol. 89(2).ss. 205–233. DOI: <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1177/0032885509334>

Sumner, Maggie. (2019). Retribution. I Mclaughlin, Eugene & Muncie, John. (red.). *The SAGE Dictionary of Criminology*. 4.uppl. Los Angeles: SAGE

Turney, Kristin., Schnittker, Jason & Wildeman, Christopher. (2012). Those They Leave Behind: Paternal Incarceration and Maternal Instrumental Support. *Journal of Marriage and Family*. vol. 74 (5). ss. 1149–1165. URL: <https://www.jstor.org/stable/41678781>

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisksamhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. ISBN:9173070084

Wallberg, Peter & Svahn Niklas. (2022). Så vill partierna krossa gängen. *Svenska Dagbladet*. URL: <https://www.svd.se/a/0Gw0pB/sa-vill-partierna-krossa-gangen> [Hämtad: 2023-04-24]

Wallentheim, Anna. (2020). Hårdare straff minskar inte brottsligheten. *Arbetet*. URL:<https://arbetet.se/2020/09/09/hardare-straft-minskar-inte-brottsligheten/?fbclid=IwAR0dvhAItvvr7C-JIyg2vkQzmL07i5uTCQ4aqOPjn2jm19L4a5XgxxIz1c> [Hämtad: 2023-03-09]

Wernick, Sarah. (1974). Resocialization: An American Experiment. *Contemporary Sociology*. vol 3(4). ss.321-322. DOI: <https://doi.org/10.2307/2061928>

7. Bilagor

7.1 Bilaga 1

GÖTEBORGS UNIVERSITET INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBET

Hej.

Vi heter Nida Mehyeddine och Mimma Raisola och går sjätte terminen på socionomprogrammet, Göteborgs universitet. Vi är i full gång med att skriva vårt kandidatarbete och har valt att rikta in oss på ämnet kriminalitet. Mer specifikt är vi ute efter att kunna bidra med ny kunskap i en kunskapslucka och vi intresserar oss för hur kriminalvårdare tänker och resonerar kring strängare straff. Vi söker därför respondenter med utbildning som kriminalvårdare eller motsvarande utbildning, och som arbetar eller har arbetat i det klientnära arbetet på anstalt de närmsta 10 åren.

Vi har tänkt att vi skall hålla i enskilda individuella intervjuer med en semistrukturerad frågeguide. Intervjuerna kommer att spelas in för att sedan kunna transkriberas och analyseras. Vi uppskattar att tidsåtgången för intervjuerna är max 60 minuter, och vi kommer att inhämta ett muntligt samtycke innan intervjuerna. Beroende på din arbetsplats geografiska placering och dina preferenser kan intervjun hållas antingen fysiskt eller digitalt. Deltagandet är frivilligt och man har rätt att avbryta och avböja att besvara frågor.

Vid transkribering kommer materialet att anonymiseras direkt i skift. Namn, plats och liknande faktorer som gör det möjligt att identifiera respondenterna kommer därmed att ges nya benämningar. Materialet som samlas in kommer att förvaras utom räckhåll för andra och kommer att bevaras på en trygg plats. Inspelade och transkriberade intervjuer kommer att raderas efter godkänt resultat på uppsatsen. Som deltagare har man rätt att dra tillbaka sitt deltagande fram till att uppsatsen är godkänd. Materialet som samlas in kommer endast att användas i uppsatsen och ingenting annat.

Vi hoppas att du är intresserad av att delta i studien och berätta närmare om dina erfarenheter. Är du intresserad av att bidra med din kunskap, kontakta någon av uppsatsförfattarna genom e-post nedan.

Med vänliga hälsningar

Namn: Nida Mehyeddine

Mimma Raisola

E-post: ***gmail.com

***@hotmail.com

Handledare: Linda Weichselbraun

Adjunkt, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs Universitet

E-post: ***

7.2 Bilaga 2

Intervjuguide

Inledande frågor:

- Berätta lite om dig själv och din bakgrund som kriminalvårdare/vårdare. (tidigare arbetserfarenheter, vilken säkerhetsklass, arbetsuppgifter, utbildning)
- Vilka människor möter du i det dagliga arbetet?
- Hur upplever du att kontakten mellan kriminalvårdare och de intagna är?

Straff och prevention

- I det offentliga samtalet pratas det mycket om strängare straff som en lösning för att komma till bukt med kriminalitet. Vad tänker du om det?
 - Ser du några risker med strängare straff i relation till individer som har gemensamma brottsliga intressen och kan mötas på anstalten?
- Hur upplever du att strängare straff fungerat som en preventiv metod? (individ- och samhällsnivå)
 - Hur tänker du att strängare straff och avskräckning påverkar allmänheten överlag?
- Upplever du att strängare straff har avskräckande effekt för att minska på brottslighet?
 - Ja/nej, skulle du vilja resonera lite kring det?
- Tror du att det finns vissa grupper som blir mer avskräckta än andra genom strängare straff?
 - Tror du att strängare straff påverkar förutsättningarna för det förebyggande arbetet med de intagna?
- Vilka andra alternativ ser du i stället för strängare straff för att få bukt på kriminaliteten?

Straffets innehåll:

- Vi vet att ni erbjuder en del sysselsättningar på anstalten, hur många väljer att utbilda sig under sin tid på anstalt?
 - Varför tror du att man väljer att utbilda sig då?
 - Hur tror du att utbildning påverkar deras möjligheter till arbete efter avtjänat straff?
 - Tror du att typen av brott som har begåtts spelar roll för möjligheterna till arbete efter avtjänat straff?
- Upplever du att det finns ett behov av att införa strängare straff för vissa brottstyper?
 - Upplever du att det finns någon särskild grupp kriminella som behöver lägre straff och mer rehabilitering?
 - I så fall, hur skulle straffet utformas på bästa sätt för de individer enligt din uppfattning?

Straffets konsekvenser för intagna:

- Hur uppfattar du att hälsan ser ut hos de intagna?
 - Har du identifierat positiva effekter vad gäller hälsan hos de intagna sedan de kom till anstalten? (psykisk/fysisk)
 - Har du identifierat negativa effekter vad gäller hälsan hos de intagna sedan de kom till anstalten? (psykisk/fysisk)
- Vilka intagna tror du skulle kunna gynnas av strängare straff?
- Vilka intagna tänker du skulle kunna missgynnas av strängare straff?
- Hur tror du att de intagnas relationer till familjen påverkas av strängare straff?
 - Hur tror du att anhörigas situation påverkas av strängare straff?
 - Om det finns barn med i bilden, hur tror du att dom påverkas av strängare straff?

Konsekvenser på verksamhet

- Skulle du kunna se några möjligheter för verksamheten med straffskärpningar?
- Skulle du kunna se några problem för verksamheten till följd av straffskärpningar?
- Hur ser kapaciteten ut för anstalten att hantera en potentiell ökning av intagna? (personal och ekonomiska resurser & plats för intagna)
- Hur tror du att straffskärpningar påverkar arbetsmiljön för kriminalvårdarna?

Inställning till strängare straff

- Hur tror du att de intagna ställer sig till strängare straff?
- Hur tror du att straffets utformning påverkar intagnas inställning till straff?
- Hur tror du att medarbetare på kriminalvården ställer sig till strängare straff?
- Tror du att utformningen av straffet spelar roll för att den ska ha avskräckande eller preventiv effekt?

Avslutningsfråga:

- Finns det något du vill tillägga?